

O ČERVENÉ KARKULCE

Žila jednou jedna hodná a milá dívenka. Všichni ji měli velice rádi a ze všech nejvíce maminka s babičkou. Babička jí ušila červený čepeček a podle něj jí začali říkat Červená Karkulka. Babička bydlela na samotě u lesa, kde široko daleko nebyla žádná jiná chaloupka. Babička se tam starala o lesní zvířátka.

Jednou v létě maminka napekla bábovku, do košíku přidala láhev vína a řekla Karkulce:

„Babička má dneska svátek. Vezmi košík a zanes ho k babičce do chaloupky. Ale jdi rovnou, ať se v lese nezatouláš!“ Karkulka pokývala hlavou a zvesela se vydala na cestu. Cestu si zpříjemnila poskakováním a broukáním si. Brzy se dostala do lesa až došla k malému potůčku. Karkulka neodolala, zula si boty a začala máchat nožky ve studené vodě. V tom se před ní objevil vlk.

„Dobrý den, Karkulko, kampak jdeš?“ zeptal se. Hlas mu skřípal, přestože se snažil mluvit drobounce, aby Karkulku nepolekal. Ale Karkulka se vlka nebála a povídala mu: „Jdu k babičce do chaloupky v lese. Má dnes svátek, a tak jí maminka upekla bábovku.“

„Chceš ochutnat?“ nabízela vlkovi. Ten si přičichl ke košíku a ušklíbl se. „Maso nemáš?“ zeptal se znechuceně.

„Nemám,“ odpovědělo děvčátko.

„No, nevíš,“ řekla babička. „Bábovku si nechám k večeři,“ řekl vlk.

V duchu už ale přemýšlel, jak by dostal Karkulku. „A kdepak bydlí tvoje babička?“ „Ty to nevíš?“ divila se Karkulka, „přece v chaloupce za lesem. Půjdeš kousek podle potoka, potom zahneš doprava a už tam budeš.“ „Tak víš co, Karkulko, budeme závodit,“ navrhl vlk. „Ty půjdeš dolů kolem potoka a já proti vodě. Schválně, kdo bude u babičky dřív.“ Karkulka se jen zasmála, popadla košík s bábovkou a vínem a vydala se na cestu. Vlček šel kousek opačným směrem, ale za chvíli skočil do houští a hnul se křovím rovnou na kraj lesa. Za chvíli už stál před babiččinou chaloupkou a klepal na dveře. „Kdopak to je?“ ozvalo se zevnitř. „To jsem já, Karkulka,“ zavolal tiše vlk. Babička se už nemohla vnučky dočkat a otevřela dveře. Vlček se na babičku vrh a spolkl ji. Potom si dal na hlavu její čepec, nasadil si na nos brýle a lehl si do postele. Vzal si babiččinu knížku a dělal, že čte. Karkulka se zatím v lese honila za motýly, sbírala maliny a prozpěvovala si, až konečně došla k chaloupce. Zaklepal na dveře a zevnitř se ozval chraptivý hlas: „Kdopak to ťuká?“ Karkulka se zarazila, ale pak odpověděla: „To jsem já, babičko, vaše Karkulka.“ „Pojď dál, děvenko, je otevřeno.“ Karkulka vešla dovnitř, a když spatřila babičku, podivila se: „Babičko, máte takový divný hlas.“ „I nediv se, děvče, napila jsem se studené vody a teď trochu stůňu.“ Karkulka tedy vyřídila pozdrav od maminky, postavila na stůl košík a šla dát babičce pusku. Ale jak ji uviděla zblízka, vylekala se: „Babičko, vy máte velké uši!“ „To abych tě lépe slyšela.“ „A babičko, vy máte velké oči!“ „To abych tě lépe viděla.“ „Ale babičko, vy máte velké zuby!“ podivila se Karkulka naposled. „To abych tě lépe mohl sníst!“ zařval vlk, vyskočil z postele a Karkulku taky spolkl! Jenže ta dvě veliká sousta ho velmi tížila. Svalil se zpátky do postele a tvrdě usnul.

Za malou chvíli šel kolem chaloupky myslivec, babiččin známý, a uslyšel zevnitř podivné chrápání, a tak se podíval oknem dovnitř. Vidí tam vlka s velkým břichem, jak chrápe v babiččině posteli. Na nic nečekal, vběhl dovnitř a tesákem rozpáral vlkovi břicho. Z něj vyskočila Karkulka, za ní babička, naštěstí obě živé a zdravé. Vlček zatím stále spal jako zabitý. Společně mu nasypali do břicha kamení a znovu ho zašili. Pak se schovali do kouta a čekali, co se bude dít. Vlček se za chvíli vzbudil a zaskuhral: „To mám ale žízeň!“ Dověkl se ke studni, nahnul se nad ni a kamení ho stáhlo dolů. Zbluňklo to, kamení ho samou tíhou táhlo ke dnu a vlček se utopil. Babička pak pohostila myslivce vínem a bábovkou, najedli se a myslivec Karkulku pro jistotu odvedl domů.

O ŠÍPKOVÉ RŮŽENCE

Před dávnými časy žil král s královnou a moc si přáli dětátko. Vytožené dítě však nepřicházelo. Jednoho dne královna v lázni odpočívala, a kde se vzala, tu se vzala, z vody vylezla žába a zaskřehotala královně: „Tvoje přání se splní. Než se rok s rokem sejde, narodí se ti dcerka.“ Než královna stihla něco říct, byla žába pryč.

Slova žáby se splnila. Královně se narodila krásná dcerka. Dostala jméno Šípková Růženka. Král měl takovou radost, že na její počest vystrojil velkou hostinu. Na oslavu pozval všechny své známé a nezapomněl ani na moudré sudičky, aby byly dcerce příznivě nakloněny.

V celém jeho kraji jich bylo třináct. Král měl však jen dvanáct talířů, proto třináctou sudičku na hostinu nepozval. Ke konci oslavy podarovaly moudré sudičky dítě svými vzácnými dary. Jedna ji obdařila ctností, druhá krásou, třetí bohatstvím a postupně dostala princezna vše, co si jen člověk může přát. Dvanáctá sudička přišla na řadu, ale než vyslovila svůj dar, do sálu vstoupila třináctá sudička.

Byla ale velmi rozlobená, že ji nikdo na slávu nepozval a chtěla se pomstít, třeba by to bylo na královské dceři. Pohlédla na ni a hlasitě zvolala: „Až ti bude patnáct let, píchneš se o vřeteno a navěky usneš!“

Obrátila se zády a odešla ze sálu pryč. Všichni leknutím ustrnuli.

Přistoupila ještě dvanáctá sudička, která nestihla vyslovit své přání. Zlou kletbu zrušit nemohla, jen ji zmírnila: „Nebude to navěky, jen upadneš na sto let do hlubokého spánku.“

Král chtěl svou dceru za každou cenu ochránit, tak nechal okamžitě všechna vřetena v celé říši spálit. Ostatní věštby se postupem času vyplnily. Dcerka byla krásná, moudrá, vlídná, rozumná, byla miláčkem všech. Oblíbil si ji snad každý.

Nastal den jejich patnáctých narozenin. Král s královnou na okamžik odjeli ze zámku. Princezna toho využila, procházela se po celém zámku a nahlížela do všech komnat. Dostala se až do staré věže. Vystoupila po úzkých točitých schodech a došla k malým dvířkům.

V zámku byl klíč, kterým otočila a dveře se rozlétly. V komoře seděla nějaká stařena s vřeténkem a pilně předla len. Princezna ji hezky pozdravila a zvědavě se ptala, copak dělá.

„Předu si, předu.“ odpověděla stařena a kývla hlavou.

Dívku zaujalo poskakující vřeténko. Chytla ho do ruky a v tu chvíli se naplnila zlá věštba třinácté sudičky, princezna se píchla do prstu. Klesla na lůžko a upadla do hlubokého spánku a s ní i celé království. Spali naprosto všichni, i koně ve stáji a holubi na střeše. I vítr se utišil a na stromech před zámkem se nepohnul ani lísteček. Kolem celého zámku se začaly rozrůstat šípkové keře, které časem houstly a mohutněly, až nakonec obrostly celý zámek. Nakonec nebyl pod šípkovými keři ani vidět.

V blízkém okolí se vyprávělo o krásné spící Šípkové Růžence. Žádný princ nepronikl mohutným křovím. Trny držely pevně, jako by měly ruce. Princové na nich zůstávali viset, nemohli tam ani zpět. Žalostně na nich umírali.

Po mnoha letech do království zavítal neznámý princ. Uslyšel, jak nějaký stařec vypráví o království, které je zakryto šípkovými růžemi. V tom zámku už sto let spí překrásná princezna, které říkali Šípková Růženka a s ní spí i celé království. I dědeček už princovi vyprávěl, kolik jiných princů ji přišlo vysvobodit a skončilo v trnech obrovských šípkových keřů. Mládenec se ničeho nebál a rozhodl se, že princeznu a celé království vysvobodí. Stařík ho od činu zrazoval, ale on na jeho slova nedal.

V té době uplynulo sto let a nadešel den, kdy měla Šípková Růženka znovu procitnout. Když se princ blížil k šípkovým keřům, růže se samy roze-stoupily a nechaly prince projít.

Jakmile vešel, znovu se zavřely. V zámeckém dvoře viděl ležet spící koně a psy, holuby sedící na střeše. Postupně procházel celým zámkem. V kuchyni viděl kuchaře a kuchtíka stát, v sále uviděl celou královskou radu a na trůnu ležel i král s královnou. Princ došel až k věži, otevřel dveře a spatřil spící Šípkovou Růženku. Ležala tam a byla tak krásná. Nemohl z ní spustit oči. Sklonil se nad ní a políbil ji. Jak se jí dotkl rty, zlomil kletbu a Šípková Růženka otevřela oči. Probudila se a vlídně na něho pohlédla.

Chytili se za ruce a vešli do sálu, kde se zatím probouzeli král s královnou a všichni dvořané. Celý zámek se probudil z dlouhého a hlubokého spánku. Konečně na dvoře vstali, otřásali se a holubi na střeše vytáhli hlavičky zpod křídel. Kuchař s kuchtíkem začali zase péct.

Na zámku se samou radostí začalo slavit. Velká sláva se završila svatbou Šípkové Růženky s princem, kteří spolu žijí spokojeně až do dnes.

O VELIKÉ ŘEPĚ

Žili, byli děd a bába. Jednoho dne děd zasadil řepu, která mu po čase vyrostla a byla převeliká. Snažil se ji vytáhnout. Tahal, tahal, ale nevytáhl. Přivolal si tedy na pomoc bábu.

Bába se chytla dědka, dědek řepy a tahali, tahali, ale nevytáhli. Tak babka na pomoc přivolala vnučku.

Vnučka se chytla babky, babka dědka, dědek řepy a táhli, táhli, ale nevytáhli. Tak vnučka zavolala pejska.

Pejsek se chytil vnučky, vnučka babky, babka dědka, dědek řepy a táhli, táhli, ale nevytáhli. Tak pejsek zavolal na pomoc kočku.

Kočka se chytla pejska, pejsek vnučky, vnučka babky, babka dědka, dědek řepy a táhli, táhli, ale nevytáhli. Tak kočka zavolala myš.

Myš se chytla kočky, kočka pejska, pejsek vnučky, vnučka babky, babka dědka, dědek řepy a táhli, táhli a najednou řepa udělala „RUP“ a byla venku.

Nedívej se jen na to, kdo je jak veliký. Bez malé myšky by tahali řepu ještě dnes.

ZLATOVLÁSKA

Byl jeden moudrý král. Mnoho věděl, mnoho znal, a jen ještě si přál rozuměti řeči zvířat. Rád by byl věděl, co ptáček povídá, když zpívá, a co muška, když bzučí. Marně se však ptal učených pánů, jak by se naučil rozuměti řeči zvířat — nikdo mu nedovedl poraditi.

Jednoho dne se procházel v zahradě, a tu — kde se vzala, tu se vzala — stála před ním babička. Král jí dal dukát. Babička pravila: „Pane králi, všude hledáš rady a mne, staré babičky se nezeptáš? Pamatuj si: stará babička — moudrá hlavička! Dopomohu ti k tomu, abys znal, čeho si tak dávno přeješ!“ Otevřela košík, vyndala z něho malého hada a pravila: „Ať ti kuchař upeče toho hada; až ho sníš, budeš rozuměti řeči zvířat!“

„Kéž bys měla pravdu,“ zvolal král, poděkoval babičce a pospíchal do zámku. Hned dal k sobě zavolati svého kuchaře Jiříka a poručil mu, aby hada upekł, ale aby se neopovážil okusiti z něho ani sousta.

Kuchař odnesl hada, stáhl ho a dal na pekáč. Brzy se rozšířila po kuchyni zvláštní, příjemná vůně z pečeně. Když byl had upečen pěkně do zlatova, dal ho kuchař na zlatou mísu a již se chystal odnésti ho králi. Tu mu náhle napadlo — je-li pečeně slaná? Nemohl si vzpomenouti, zdali ji osolil nebo ne. Aby se o tom přesvědčil, uštípl kousíček masa a okusil. Sotvaže kousíček vložil do úst, zaslechl nějaký podivný, slabounký hlásek: „Mně taky kousek, mně taky!“

Prekvapen ohlížel se kdo to mluví, a tu spářil mouchu na poklici a slyšel, jak znovu volá. Ihned srozuměl, jakou to vzácnou krmí má před sebou.

Když Jiřík donesl hada na stůl, zeptal se ho král: „Jiříku, neuštíplsi ani kousek?“ Jiřík se bál, že by byl potrestán, nepřiznal se, zapřel to.

Král jedl a Jiřík ho obsluhoval. Právě když naléval králi vína do poháru, vletěli dva ptáčekové otevřeným oknem do pokoje a hašteřili se spolu.

Jeden volal: „Můj je vlásek, já jsem jej zvedl!“

Druhý nato: „Není tvůj! Můj je, já jsem jej první spatřil, když Zlatovlásce při česání spadl s hlavy!“

Král rozuměl ptáčkům, Jiřík též. Ptáčekové se hašteřili o vlásek tak dlouho — až jim spadl na zem a lehce o ni zazvonil. Ptáček zvolal: „Tak, nyní nemáme žádný ničeho!“ Jiřík se ohlédl, kam vlásek spadl — a jak víno naléval — přelil! Tu král rozhněván vzkřikl: „Lhal jsi, lhal! Tys jedl, a mně jsi vše zapřel! Za to neujdeš trestu — jdi mi s očí!“

Jiřík sepal ruce a prosil krále, aby mu odpustil. „Zasloužím trestu, vím to, potrestej mne, králi, ale pak mi odpusť. Vždy jsem ti věrně sloužil!“

Král se rozmyslel chvíli a pak pravil: „Chceš-li, abych ti odpustil, vyhledej princeznu Zlatovlásku, o jejíž vlásek se ptáčekové hašteřili, a přiveď ji na můj zámek!“

Již druhého dne se vydal Jiřík na cestu. Kudy šel — tudy šel, až přišel do velkého lesa. Unaven dlouhou cestou usedl na mech, a odpočíval — tu zahlédl nedaleko místa, kde seděl, hořící keř. Šel se podívati blíže a spatřil pod hořícím keřem mraveniště. Ubozí mravenci zděšení vybíhali ven, vynášeli vajíčka a opět se vraceli pro jiná. Jiříkovi bylo líto malých zvířátek. Rychle odběhl k potoku, nabral do čepice vody a uhasil oheň. Když bylo po ohni, zaslechl radostné hlasy mravenců: „Děkujeme ti, Jiříku,“ volali, „žes ochránil nás a naše obydlí! Kdybys nás někdy potřeboval, jen si na nás vzpomeň, přijdeme ti rádi na pomoc!“

Jiřík se usmál a pomyslí si: „Chudáci malí, v čem vy byste mi mohli pomoci?“ Když si odpočinul, putoval dál. Šel a šel, až přišel k řece. Na řece v lodi se hádali spolu dva rybáři o rybu, kterou vylovili sítí. První volal: „Má je ryba, já jsem ji vylovil!“ Druhý zase nato: „Do mé sítě se chytila — mně náleží ryba!“

Jiřík zavolal na ně: „Porovnáme vás, prodejte mi rybu a o peníze se rozdělte!“

S radostí přijali rybáři jeho návrh. Dali rybu Jiříkovi a o peníze se rozdělili. Jiřík pustil rybu ihned do vody. Za okamžik vyplavala ryba na povrch vody a řekla Jiříkovi: „Děkuji ti, žes mne zachránil! Kdybys někdy potřeboval mé pomoci, jen si na mne vzpomeň a pomohu ti.“

Jiřík se usmál a pomyslí si: „Chudinko malá, čím bys mně mohla pomoci?“

Rybáři se tázali Jiříka, kam jde? Řekl jim, že hledá princeznu Zlatovlásku. Rybáři pravili: „Tys posloužil nám, nyní opět my posloužíme tobě. Dovedeme tě na lodi k ostrovu, kde princezna Zlatovláska zůstává se svým otcem ve zlatém zámku. Zdaleka vidáme Zlatovlásku, když se ráno prochází po ostrově a pak u břehu si rozčesává zlaté vlasy — tu vychází z nich záře jako od sluncečka.“ Rybáři Jiříka dovezli ku břehu ostrova, Jiřík jim pěkně poděkoval, vystoupil na ostrov a šel hledati zámek Zlatovlásčin. Chodil, dlouho chodil po ostrově — až se konečně dostal k zlatému zámku.

Jak zabouchal na zlatou bránu, zazvonilo na sta zvonků v celém zámku. Ihned přiběhl zástup služebníků a bránili Jiříkovi dále vejíti. Ale Jiřík se nedal odbýti. — „Jděte ke králi,“ pravil jim, „řekněte mu, že jsem přišel pro jeho dceru, princeznu Zlatovlásku, náš král mne sem posílá!“

Služebníci vyřídili jeho vzkaz, a král poručil, aby Jiříka k němu přivedli. Zamračen přivítal ho král a pravil: „Jsi odvážlivý! Chceš-li Zlatovlásku přivésti svému králi, dříve musíš vyplniti tři úkoly, které ti dám — nevyplníš-li, co ti poručím — budeš kratší o hlavu! Zítرا ráno sem přijď, určím ti, co máš vykonati!“

Služebníci královi odvedli Jiříka a dali mu chutnou večeři. „Najež se,“ pravili mu, „však beztoho již posledně večeříš! Lépe by ti bylo, abys odtud odešel, dokud je čas!“ Jiříček nedbal řeči, po večeři se položil a usnul. Ráno hned, jak slunce vyšlo, dostavil se ke králi. Král mu řekl: Má dcera Zlatovláska se ráno procházela po louce a přetřhla se jí šňůra perliček, kterou měla na krku. Perličky se rozházely do trávy, jdi a seber je, než slunce zapadne. Měj se na pozoru, aby ani jedna nechyběla!“

Jiřík šel na louku. Hledal po celý den, leč na veliké louce ve vysoké trávě nemohl nalézt ani jediné perličky. Smuten se usadil do trávy a povzdychl si: „Ach, kéž by tu byli malí mravenečkové, ti by mi zajisté pomohli hledati!“ Sotva pomyslel, hle — již se hemžili kolem něho mravenci! Jeden z nich se tázal Jiříka: „Proč jsi tak smuten, Jiříku?“

„Ach, jak nemám být smuten, když nemohu nalézt perličky princezny Zlatovlásky! Od rána hledám, nenalezl jsem jedinké, a do večera je mám všecky sebrati!“

„Nermuť se,“ řekl mraveneček, pomůžeme ti hledati.“ Již se rozběhli mravenci po louce a hledali perličky. Po malé chvíli přinesli je Jiříkovi na hromádku. Jiřík jim poděkoval a rychle navlékal perličky na šňůrku. Když chtěl již oba konce svázati, zaslechl hlásek; „Počkej, Jiříku, ještě mám perličku!“ Ohlédl se a spatřil chromého mravenečka. Odevzdal mu perličku a řekl: „Víš, nemohu tak utíkati, jako moji kamarádi, mám chromou nožku — spálil jsem se tehdy, když naše mraveniště hořelo!“ Jiřík navlékl poslední perličku a vesele spěchal do zámku a tam odevzdal králi nalezené perličky. Král je přepočítal a shledal, že nechybí ani jedna. „Dobřeš úkol vykonal,“ řekl, „uvidím, jak vykonáš druhý úkol!“ Druhého dne řekl král Jiříkovi: „Princezna Zlatovláska koupala se v řece a ztratila prsten — spadl jí do vody. Prsten najdi, než slunce zapadne!“

Jiřík šel k řece. Vsedl do loďky a hledal po celý den. Ač byla voda čistá, že bylo viděti až na dno — přece prstenu nemohl nalézt. Smuten se posadil v loďce a pomyslel si: „Kéž by tu byla moje rybka, jistě by mi pomohla!“ Jen si to pomyslel — hle — rybička vystrčila hlavu z vody a tázala se: „Proč jsi tak smuten, Jiříku?“

„Ach, jak nemám být smuten, když nemohu nalézt prsten princezny Zlatovlásky?“ „Nermuť se,“ řekla rybka, „pomohu ti.“ Po malé chvíli vynesla zlatý prsten z vody. Jiřík pln radosti jí poděkoval a vesele spěchal do zámku a prsten odevzdal králi.

Král se velice podivil, že i tento druhý úkol Jiříkovi se zdařil. „Dobře jsi vše vykonal,“ řekl, „nyní ti zbývá ještě vykonati třetí úkol. Až uslyšíš zítra v poledne zvoniti stříbrnými zvony, přijď do této síně. Poznáš-li, která z mých desíti dcer je Zlatovláska, máš vyhráno!“

Ráno šel Jiřík do zahrady a procházel se tam. Tu spatřil mezi dvěma stromy napnutou velikou pavučinu, v ní se třepetala malá muška a k ní se blížil veliký pavouk. Jiříkovi bylo líto mušky — opatrně vzal ji dvěma prsty a pustil. Muška, radostně bzučíc, vletěla mu na rameno a řekla: „Děkuji ti, žes mne osvobodil. Za to se ti odsloužím. Víím, že máš dnes uhodnouti, která z princezen je Zlatovláska. Není to tak snadné, jak se domníváš! Všecky sestry jsou si podobny — jako stejné obrázky! Jen podle vlasů bys je poznal. Některá má černé, jiná hnědé, ale jenom jedna zlaté. Ty však vlasů jejich neuvidíš, neboť je budou míti zakryté rouškou. Všimni si: ta, které si sednu na čelo, — je Zlatovláska!“

Brzy potom se rozlehl zvuk stříbrných zvonů a Jiřík pospíchal do zámku. V královské síni spatřil princezny. Všechny oděny byly bílým, zlatem protkávaným šatem, všechny měly vlasy ukryté pod hustou rouškou — všechny byly stejné, jako krásné, stejné obrázky!

Jiřík pln obavy čekal, splní-li muška svůj slib, viděl, že bez její pomoci Zlatovlásku nepozná. Náhle zaslechl jemný hlásek: „Pozor, Jiříčku!“ a vtom již se octla muška na čele jedné z princezen — hned opět odlétla. Jiřík přistoupil blíže, uklonil se hluboce před princeznou, a řekl: „Tys Zlatovláska!“ Princezna se mile usmála, vstala, sňala roušku s vlasů — a hned bylo v královské síni jasno jako od sluníčka — tak se třpytily zlaté vlasy.

Král nemohl nyní jinak — než splniti dané slovo! Vystrojil slavnou hostinu na rozloučenou, a po několika dnech se vypravil Jiřík s princeznou Zlatovláskou na cestu.

Ve zlatém kočáře jeli — dvanáct koní měli! Za nimi na desíti vozech jeli služebníci a vezli zlato, stříbro a jiné dary.

Šťastně dojeli ke královskému zámku. Král je radostně vítal, byl rád, že se Jiřík vrátil zdrav. Stýskalo se mu již po něm. Jeho provinění mu již dávno odpustil. Protože byl král již stár a v celé zemi nebylo moudřejšího člověka nad Jiříka — kterýž i zvířatům rozuměl — ustanovil král, aby Jiřík byl králem a princezna Zlatovláska jeho ženou!

Byla svatba hlučná,
byla slavná hostina,
kdo byl tenkrát pozván
dosud na ni vzpomíná!

ČERT A KÁČA

V jedné vesnici bydlela Káča. Byla svobodná, a to už jí bylo k čtyřicítce, ale nikdo ji stále nechtěl. Ve vesnici byla každou neděli muzika. Káča tam pokaždé chodila a doufala, že ji někdo vyzve k tanci, ale nikdo to neudělal. Proč? Káča byla protivná a každý se raději od ní držel dál.

Přišla další neděle a Káča šla znovu na zábavu. Jako vždy si sedla ke kamnům a sledovala, kdo s kým tancuje. Doufala, že pro ní také už konečně někdo přijde.

Najednou se v sále objevil myslivec, kterého nikdo neznal. Objednal si pití a zamířil si to přímo ke Káčě. „Napij se, krásná dívko,“ oslovil ji a podal jí džbán. Káča byla polichocena, že si ji konečně někdo všiml. Napila se. Poté ji tajemný myslivec vyzval k tanci. Konečně byla také Káča v kruhu. Byla šťastná! Celou noc s myslivcem protancovala. Ten jí poté šel doprovodit domů.

„Kdo vůbec jsi, tajemný cizince?“ zeptala se ho zvědavě cestou domů Káča. „Já jsem čert a bydlím v pekle,“ prozradil se převlečený myslivec. „Jestli chceš, ukážu ti svůj domov.“ Káča byla ráda, že někdo o ni jeví zájem, a s takovým jedincem by šla třeba i do pekla. Proto souhlasila, sedla si čertovi na záda a v tu ránu se ocitli v pekle.

„Tak jsme tady Káčo, teď ze mě slez,“ řekl jí čert v pekle. Ale kdepak Káča! Ta byla ráda, že ji někdo chtěl a rozhodla se držet se čerta jako klišé.

Čert byl zoufalý, nevěděl, jak se Káči zbavit. Navíc ho Lucifer poslal zpátky na zem. „Vrať se zpátky, až tuhle ženštinu nebudeš mít na zádech,“ poručil mu, a tak chudák čert musel zpět na zem. Chodil po zemi a nevěděl, jak se Káči zbavit.

Jednou při své cestě potkal pasáčka ovcí, a protože byl už opravdu moc zoufalý, hned si mu postěžoval.

„Pokusím se ti pomoci,“ nabídl se pasáček, „jen mi tu pohlídej na chvilku ovce.“ „Poď a chyt se mě,“ oslovil pasáček Káču. Té bylo jedno, koho bude mít, hlavně když se bude moci někoho držet, a tak hned přiskočila na pasáčka.

Ten chvíli s ní chodil a přemýšlel, jak se jí zbavit. Tu ho něco napadlo! „Shodím Káču do řeky i se svým kožichem,“ umanul si.

Pomaloučku se blížil k řece a rozepínal si knoflíček za knoflíčkem. Samozřejmě nenápadně, aby Káča nepojala sebemenší podezření. Poté se opatrně vyvlíkl z jednoho rukávu, druhého... a šup, už byla Káča i s kožichem v řece. Pasáček se hned otočil a utíkal zpět k čertovi.

Čert byl šťastný, že se konečně zbavil Káči. „Děkuji ti, pasáčku. Šňal jsi ze mě velké břemeno. Abys věděl, tak já jsem čert a jednoho dne se ti bohatě odměním,“ řekl a zmizel pasáčkovi před očima. Ten z toho byl zmatený, ale nevěnoval tomu větší pozornost.

V té době v království, kde žil pasáček, vládl kníže, který myslel jen na sebe. Se svými rádci prohrál veškeré peníze v zámku a ještě navíc obíral lidi. Lid tímto jednáním samozřejmě velmi trpěl a svého panovníka i jeho rádce nenáviděl.

Jednoho dne chtěl kníže, aby mu hvězdář věštil z hvězd jeho budoucnost. Ten se zahleděl do hvězd a pravil: „Milý kníže, vaši budoucnost nevidím růžově. Za své činy, kterých se dopouštíte, vám hrozí peklo.“ Panovník se velmi rozzuřil a vyhnal hvězdáře pryč. Ovšem v duchu o tom stále přemýšlel a začal se bát.

V tu dobu se vrátil čert na zem, aby vyhledal pasáčka. Poté mu řekl: „Přišel čas, kdy se ti bohatě odměním. Musím vzít knížecí rádce do pekla, ale nejsou až tak zlí a věřím, že by se mohli napravit. Proto, až je budu chtít vzít do království pekelného, tak přijdeš, odeženeš mě a já uteču. Rádcové ti budou vděční. Od každého z nich vezmi za tuto službu 2 pytle zlatých. Ale pozor: Až si přijdu pro samotného knížete, tak se neopovažuj zabránit mi v tom. Ten jediný do pekla skutečně patří!“

Když nastal ten pravý čas, šel pasáček do království. Zrovna odváděl čert jednoho z knížecích rádců. Pasáček k němu přistoupil se slovy: „Čerte, nech rádce na pokoji, nebo bude zle.“ Po těchto slovech čert skutečně odešel.

Rádce, který se už viděl v pekle, byl štěstím bez sebe. Děkoval pasáčkovi a slíbil mu, že mu dá, na co si vzpomene. Pasáček si řekl o dva pytle zlata. Dostal je. To samé se opakovalo i u druhého rádce.

Krátce předtím, než měl čert přijít pro knížete, kníže přišel za pasáčkem a prosil ho, aby ho také zachránil. Sliboval, že se polepší a že bude hodný na lidi. A skutečně od té doby ho lidé měli rádi. Stal se spravedlivým a poctivým. Pasáčka mrzelo, že ho čert vezme do pekla teď, když se skutečně polepšil. Začal přemýšlet, jak by se tomu dalo zabránit.

Jednoho krásného dne si skutečně přišel čert pro knížete. V tu chvíli vystoupil pasáček a povídá: „Čerte, jdi odtud pryč.“ Čert mu šeptem odpověděl: „Jak se opovažuješ porušovat naši dohodu?“ Jenže pasáček se k němu také naklonil a povídá: „To vůbec není kvůli knížeti, je tu Káča a hledá tě, tak radši rychle zmiz, než tě objeví.“

Toho se čert polekal a hned utekl do pekla. Kníže samou radostí učinil z pasáčka svého rádce a od té doby se má celé království dobře.

A čert? Ten raději nevystrčí paty z pekla. To aby náhodou někde nepotkal Káču...

3 ZLATÉ VLASY DĚDA VŠEVĚDA

Bylo - nebylo: byl jednou jeden král, který se rád honil po lesích za zvěří. Jednou taky se pustil daleko za jelenem a zabloudil. Byl sám a sám, přišla noc a král byl rád, že našel na mýtině chalupu. Zůstával tam uhlíř. Král povídá, jestli by ho chtěl z lesa na cestu vyvést? že mu dobře zaplatí. - „I rád bych s vámi,“ řekl uhlíř, „ale tu vidíte, žena mi se právě čeká, nemohu odejít. A kam byste taky v noci? lehněte si na půdu na seno, a ráno vás doprovodím.“ - Brzy potom se narodil uhlířovi synáček. Král ležel na půdě, nemohl usnout. O půl noci pozoroval dole ve světnici nějaké světlo. Koukne skulinou ve stropě a tu vidí: uhlíř spal, žena jeho ležela jako ve mdlobách a podle děťátka stály tři staré babičky, celé bílé, každá měla v ruce svíci rozsvícenou. První povídá: „Já tomu chlapci dávám, aby přišel do velikých nebezpečností.“ - Druhá povídá: „A já mu dávám, aby ze všech šťastně vyvázl a byl dlouho živ.“ - A třetí povídá: „A já mu dávám za ženu tu dcerušku, co se dnes narodila tomu králi, který tu nahoře na seně leží.“ Na to babičky svíce zhasly a bylo zas ticho. Byly to Sudičky.

Král zůstal, jako by mu byl meč do prsou vrazil. Nespal do rána; přemýšlel, co a jak? aby se nestalo, co tu slyšel. Když se rozednilo, začalo dítě plakat. Uhlíř vstal a vidí, že mu žena zatím usnula na věčnost. „Och, můj ubohý sirotečku!“ nařikal; „co si nyní s tebou počnu?“ - „Dej mi to děťátko,“ praví král, „já se o ně postarám, že mu dobře bude; a tobě dám peněz tolik, že do smrti nebudeš muset uhlí pálit“ - Uhlíř byl tomu rád a král slíbil, že si pro to děťátko pošle. Když přišel do svého zámku, vypravovali mu s radostí velikou, že se mu tu a tu noc narodila krásná dceruška. Byla to právě ta noc, když viděl ty tři Sudičky. Král se zamračil, zavolal jednoho svého služebníka a povídá: „Půjdeš tam a tam do lesa, v chalupě tam uhlíř zůstává; dáš mu tyto peníze a on ti dá malé dítě. To dítě vezmeš a na cestě potom utopíš. Neutopíš-li, budeš sám vodu pít!“ - Služebník šel, vzal děťátko do košíka a když přišel na lávku, kde hluboká a široká řeka tekla, hodil je i s košíkem do vody. - „Dobrou noc, nezvaný zeti!“ řekl potom král, když mu to služebník pověděl.

Král myslil, že se děťátko utopilo, a neutopilo: ploulo v košíku po vodě, jako by je kolíbal, a spalo, jakoby mu zpíval, až připloulo k chalupě jednoho rybáře. Rybář seděl na břehu, spravoval síť. Tu vidí po řece něco plynout, skočí do lodičky a za tím vytáhl z vody v košíku děťátko.

I donesl je své ženě a povídá: „Vždyckys chtěla mít nějakého synáčka, a tu ho máš: přinesla nám ho voda.“ Žena rybářova byla mu ráda a vychovala to dítě za vlastní. Říkali mu Plaváček, protože jim podvode připlavál.

Řeka teče a léta minou, a z hocha stal se krásný mládenec, že mu daleko široko nebylo rovného. Jednou v letě přihodilo se, že tudy jel na koni král sám a sám. Bylo parno, chtělo se mu pít, i zahrnul k rybáři, aby mu dali trochu čerstvé vody. Když mu jí Plaváček podal, zarazil se král, hledě na něho. „Švarného hocha máš, rybáři!“ povídá, „je-li to tvůj syn?“ - „Je a není,“ odpověděl rybář; „právě tomu dvacet let, připlavál po řece v košíku co maličké děťátko a vychovali jsme si ho.“ - Králi se udělaly mžičky před očima, zbledl jako stěna; viděl, že je to ten, co ho dal utopit.. Ale hned se vzpamatoval, skočil s koně a povídá: „Potřebuju posla do mého královského zámku a nikoho s sebou nemám; může-li mí ten mládenec tam dojít?“ - „Vaše královská milost poroučí a hoch půjde,“ řekl rybář. Král si sedl a napsal své paní králově list: „Toho mladíka, kterého ti tuto posílám, dej bez meškání mečem probodnout: můj to zlý nepřítel. Až se vrátím, ať je vykonáno. Tak má vůle.“ - Pak to psaní složil, zapečetil a přitlačil svůj prsten.

Plaváček vydal se hned se psaním na cestu. Musil velikým lesem, a než se nadál, minul se cesty a zabloudil. Chodil z houští do houští, až se už začalo stmívat. Tu potká starou babičku: „Kam pak, Plaváčku, kam pak?“ - „Jdu se psaním do královského zámku a zabloudil jsem. Nemohla byste mí, matičko, povědět, kudy na cestu?“ - „Dnes už beztoho nedojdeš, je tma,“ řekla babička, „zůstaň u mne na noc: však nebudeš u cizí, jsem ti kmotrou.“

Mládenec si dal říci a sotva byli několik kroků, měli před sebou hezký domek, jako by byl najednou ze země vyrostl. V noci, když hoch usnul, vytáhla mu babička psaní z kapsy a dala mu tam jiné, ve kterém tak bylo napsáno: „Toho mladíka, kterého ti tuto posílám, dej bez meškání s naší dcerou oddat: můj to souzený zeť. Až se vrátím, ať je vykonáno. Tak má vůle.“

Když paní králová to psaní přečtla, dala hned vystrojít svatbu, a obě, paní králová i mladá královna, nemohly se na ženicha dost nahlédět, jak se jim líbil, a Plaváček byl se svou královskou nevěstou taky spokojen. Po několika dnech přijel domů král, a když viděl, co se stalo, rozzlobil se náramně na svou paní, co to učinila. - „Vždyť pak jsi mi sám poručil, abych ho dala s naší dcerou oddat, dřív než se vrátíš!“ odpověděla mu králová a podala mu psaní. Král psaní vzal, prohlíží písmo, pečeť, papír všechno bylo jeho vlastní. I dal si zavolat zetě a vypytoval se, co a jak? a kde chodil?

Plaváček vypravoval, kterak šel a v lese zabloudil a že zůstal na noc u své staré kmotry. - „A kterak vypatřala?“ - „Tak a tak.“ - A král poznal z jeho řeči, že to byla táž osoba, která před dvaceti lety dceru jeho přisoudila synu uhlířovu. Myslíl - myslel a potom povídá: „Co se stalo, nedá se změnit; ale zdarma přece mým zetěm být nemůžeš! Chceš-li mou dceru mít, musíš jí za věno přinést tři zlaté vlasy Děda-Vševěda.“ Myslíl si, že se takto svého nemilého zetě nejjistěji zprostí.

Plaváček rozloučil se se svou chotí a šel - kudy a kam? neví; ale že mu Sudička byla kmotrou, bylo mu snadno pravou cestu najít. Šel dlouho a daleko, přes hory doly, přes vody brody, až přišel k černému moři. Tu vidí loď a na ní přívozníka. - „Pozdrav pán bůh, starý přívozníče!“ - „Dejž to pán bůh, mladý poutnice! kam tudy cestou?“ - „K Dědu-Vševědu pro tři zlaté vlasy.“ - „Hoho! na takového posla dávno čekám. Dvacet let už tu převážím a nikdo mne nejde vysvobodit. Slíbíš-li mi, že se Děda-Vševěda zeptáš, kdy bude mé roboty konec, převezu tě.“ Plaváček slíbil a přívozník ho převezl.

Potom přišel k nějakému velikému městu, ale bylo sešlé a smutné. Před městem potká stařečka, měl v ruce hůl a sotva lezl. - „Pozdrav pán bůh, šedivý dědečku!“ - „Dejž to pán bůh, pěkný mládenečku! kam tudy cestou?“ - „K Dědu-Vševědu pro tři zlaté vlasy.“ - „Aj aj! na takového posla tu dávno čekáme; to tě hned musím k našemu panu králi dovést.“

Když tam přišli, řekl král: „Slyším, že jdeš poselstvím k Dědu-Vševědu? měli jsme tu jabloň, nesla mladíci jabka: když někdo jedno snědl, třeba byl už nad hrobem, omladl zas a byl jako jinoch. Ale od dvaceti let nenese jabloň už ovoce žádného. Slíbíš-li mi, že se Děda-Vševěda zeptáš, je-li nám jaká pomoc? odměním se tobě královsky.“ - Plaváček slíbil a král ho milostivě propustil.

Potom přišel zase k jinému velikému městu, ale bylo z polovice pobořené. Nedaleko města zakopával syn otce svého zemřelého, a slzy mu jako hrachy padaly po tvářích. - „Pozdrav pán bůh, smutný hrobníče!“ řekl Plaváček. - „Dejž to pán bůh, dobrý poutnice! kam tudy cestou?“ - „Jdu k Dědu-Vševědu pro tři zlaté vlasy.“ - „K Dědu-Vševědu? škoda, že's dříve nepřišel! Ale náš pan král na takového posla už dávno čeká; musím tě k němu dovést“ - Když tam přišli, řekl král: „Slyším, že jdeš poselstvím k Dědu-Vševědu? Měli jsme tu studnici, prýštila se z ní živá voda: když se jí někdo napil, třeba už umíral, hned se zas uzdravil; a kdyby byl už mrtev a tou vodou ho pokropili, zase vstal a chodil. Ale teď už od dvaceti let voda přestala téct. Slíbíš-li mi, že se Děda Vševěda zeptáš, je-li nám jaká pomoc? královskou odměnu ti dám.“ - Plaváček slíbil a král ho milostivě propustil.

Potom šel dlouho a daleko černým lesem, a uprostřed toho lesa vidí velikou zelenou louku, plnou krásného kvítí, a na ní zlatý zámek; byl to zámek Děda-Vševěda, třeptil se jako žhavý. Plaváček vešel do zámku, ale nenašel tam nikoho, než v jednom koutě starou babičku, seděla a předla. „Vítám tě, Plaváčku!“ povídá, „jsem ráda, že tě zas vidím.“ Byla to jeho kmotra, co byl u ní v lese noclehem, když to psaní nesl. „Co pak tě sem přivedlo?“ - „Král nechce, abych byl darmo jeho zetěm; i poslal mne pro tři zlaté vlasy Děda-Vševěda.“ - Babička se usmála a povídá: „Děd-Vševěd je můj syn, jasné Slunce: ráno je pacholátkem, v poledne mužem a večer starým dědem. Já ti ty tři vlasy s jeho zlaté hlavy opatřím, abych ti taky darmo nebyla kmotrou. Ale tak, synáčku! jak tu jseš, zůstat nemůžeš! Můj syn je sice dobrá duše; ale když přijde na večer hladový domů, mohlo by se lehko stát, že by tě upekl a snědl k večeři. Je tu prázdná kád, přiklopím ji na tě.“ - Plaváček prosil, aby se taky Děda-Vševěda zeptala na ty tři věci, co slíbil na cestě, že přinese odpověď. - „Zeptám,“ řekla babička, „a dej pozor, co řekne.“

Najednou strhl se venku vítr a západním oknem do světnice přiletělo Slunce, starý dědeček se zlatou hlavou. „Čuchy, čuchy člověčinu!“ povídá, „někoho tu, matko, máš?“ - „Hvězdo denní! koho pak bych tu mohla mít, abys ty ho neviděl? Ale tak je: celý den lítáš po tom božím světě a tam se té člověčiny načucháš; i není divu, když večer domů přijdeš, že ti ještě voní!“ Stařeček neřekl na to nic a sedl k večeři.

Po večeři položil svou zlatou hlavu babičce na klín a počal dřímat. Když babička viděla, že už usnul, vytrhla mu jeden zlatý vlas a hodila na zem - zazvonil jako struna. „Co mi chceš, matko?“ řekl stařeček. „Nic, synáčku, nic! dřímala jsem jen a měla jsem divný sen.“ - „A co se ti zdálo?“ - „Zdálo se mi o jednom městě, měli tam pramen živé vody: když někdo stonal a napil se jí, ozdravěl; a když umřel a tou vodou ho pokropili, zas ožil. Ale teď od dvaceti let voda přestala téct: je-li jaká pomoc, aby zas tekla?“ - „Snadná pomoc: v té studnici na prameně žába sedí, nedá vodě téct; ať žabu zabijí a studnici vyčistí, poteče zas voda jako první.“ - Když stařeček potom zas usnul, vytrhla mu babička druhý zlatý vlas a hodila na zem. „Což zase máš, matko?“

„Nic, synáčku, nic! dřímala jsem a zdálo se mi zas něco divného. Zdálo se mi o jednom městě, měli tam jabloň, nesla mladici jabka: když někdo zestárnul a jedno snědl, omládl zas. Ale teď od dvaceti let nenese jabloň ovoce žádného: je-li jaká pomoc?“ - „Snadná pomoc: pod jabloní leží had, užírá jí síly: ať hada zabijí a jabloň přesadí, ponese zas ovoce jako první.“ - Potom stařeček brzy zas usnul a babička mu vytrhla třetí zlatý vlas: „Což mne, matko, spát nenecháš?“ řekl stařeček mrzutě a chtěl vstávat.

„Lež, synáčku, lež! nehněvej se, nerada jsem tě vzbudila. Ale přišla na mě dřímota a měla jsem zas podivný sen. Zdálo se mi o přívozníkovi na černém moři: dvacet let už tam převáží a nikdo ho nejde vysvobodit. Kdy bude roboty jeho konec?“ - „Hloupé matky to syn! ať dá jinému veslo do ruky a sám vyskočí na břeh, bude ten zas přívozníkem. Ale teď už mi dej pokoj: musím časně ráno vstát a jít slzy sušit, co králova dcera každou noc vypláče pro svého muže, syna uhlířova, kterého král poslal pro mé tři zlaté vlasy.“

K ránu strhl se zas venku vítr a na klíně své staré matičky probudilo se, místo stařečka, krásné zlatovlasé dítě, boží Slunéčko, dalo matce s bohem a východním oknem vyletělo ven. Babička zas odklopila kád a řekla Plaváčkovi: „Tuhle máš zlaté vlasy, a co Děd-Vševěd na ty tři věci odpověděl, už taky víš. Jdi s pánem bohem! už mne víc neuhlídáš, není toho třeba.“ Plaváček babičce pěkně poděkoval a šel.

Když přišel do toho prvního města, ptal se ho král, jakou jim nese novinu? - „Dobrou!“ řekl Plaváček; „dejte studnici vyčistit a žabu, co na prameně sedí, zabijte a poteče vám voda zas jako kdy první.“ - Král to dal hned udělat, a když viděl, že se voda prýští plným pramenem, daroval Plaváčkovi dvanáct koní bílých jako labutě a na ně tolik zlata a stříbra a drahého kamení, co mohli unést.

Když přišel do toho druhého města, ptal se ho zase král, jakou jim nese novinu? - „Dobrou!“ řekl Plaváček: „dejte jabloň vykopat, najdete pod kořeny hada, toho zabijte; potom jabloň zase vsadte a ponese vám ovoce jako kdy první.“ - Král to dal hned udělat, a jabloň za noc oděla se květem, jakoby ji růžemi osypal. Král měl velikou radost a daroval Plaváčkovi dvanáct koní vraných jako havrani, a na ně taky tolik bohatství, co mohli unést.

Plaváček jel potom dál, a když byl u černého moře, ptal se ho přívozník, zdali se dověděl, kdy bude vysvobozen? „Dověděl,“ řekl Plaváček, „ale dříve mě převez, pak ti povím.“ - Přívozník se sice vzpouzel; ale když viděl, že není jiné pomoci, převezl ho přec i s jeho čtyřmi a dvaceti koňmi. „Až zas budeš někoho převážet,“ řekl mu potom Plaváček, „dej mu veslo do ruky a vyskoč na břeh, a bude ten místo tebe přívozníkem,“

Král ani svým očím nevěřil, když mu Plaváček ty tři zlaté vlasy Děda-Vševěda přinesl, a dcera jeho plakala, ne žalostí, ale radostí, že se zas vrátil. „A kdes těch pěkných koní a toho velikého bohatství nabyl?“ ptal se král, - „Vysloužil jsem si to,“ řekl Plaváček a vypravoval, kterak tomu králi dopomohl zase ke mladícím jabkám, co ze starých lidí dělají mladé, a tomu králi k živé vodě, co z nemocných dělá zdravé a z mrtvých živé, - „Mladici jabka! živá voda!“ opakoval si potichu král; „kdybych jedno snědl, omládl bych; a kdybych i zemřel, tou vodou bych zas ožil!“ Bez meškání vydal se na cestu pro mladici jabka a pro živou vodu - a potud se ještě nevrátil. A tak se stal uhlířův syn zetěm královým, jak Sudička usoudila, a král - snad ještě pořád tam převáží přes černé moře!

O PALEČKOVI

Byli dva manželé a ti žili sami. Tolik si přáli děti, ale žádné neměli. Jednou odjel muž orat na pole a mezitím mu doma žena porodila syna. Synek nebyl o nic větší než paleček, tak mu maminka dala jméno Paleček. Byl to klučík poněkud zvláštní. Hned jak se narodil, skotačil, žádný koutek domu mu nezůstal utajený.

Běhal po dvoře, po schodech, po kuchyni a kam jen se mu zlíbilo. Neustále si zpíval:

„Já jsem paleček,
malinkatý chlapeček,
naši nejsou doma sami,
já jsem táty, já jsem mámy.
Když jeden z nich nemůže,
paleček jim pomůže.“

Maminka se zpěvu smála, ale bylo jim doma dobře. K polednímu zavolal Paleček na svou maminku: „Mámo, mámo, dej mi oběd, ať ho otci na pole donesu!“ Maminka se podivila a jídlo Palečkovi svěřit nechtěla. Když se nenechal odbýt, se smíchem mu oběd položila do koše a přikryla ho utěrkou. Paleček koš kupodivu zdvihl, dal si ho na hlavu a utíkal s ním na pole. Nebylo ho pod ním ani vidět. Zdálo se, jako by koš šel po cestě sám. Cestou se potýkal s různými překážkami. Brodil se louží a prachem, který mu byl po pás. I přesto si Paleček z toho nic nedělal a cestou kráčel dál. Zastavil se u potoka, na kterém ani lávka nebyla, aby se dostal na druhý břeh. Paleček si s tím však hned věděl rady a vzal z košíku dřevěnou lžici, spustil ji na vodu a sedl si do ní jako do lodičky. Koš táhl za sebou a přeplul na druhý břeh. Když dorazil na pole, začal z dálky volat na otce: „Otče, otče, nesu ti oběd!“ Ale otec jeho hlásek nedoslechl. A kdyby snad, ani nevěděl, že nějakého syna má. Paleček i přesto nepřestal volat na svého otce, až stál skoro u něj. Otec se ohlídl a uslyšel zabzučení a tu uviděl za sebou stát koš. Palečka ale neviděl. Palečka spatřil, až když si koš pozorněji prohlížel. Ten se mu ohlásil: „Já jsem váš chlapeček, malinkatý Paleček. Ráno narozený.“ „Ráno narozený a už mi neseš oběd, ty jsi tedy zvláštní synek.“ Zasmál se otec, posadil se a začal obědovat. Paleček se otci nabídl, že bude zatím orat, ať mu dá bič, aby mohl voly pohánět. Otec se zasmál a říká mu: „Jak by si mohl voly pohánět, když bič ani neunesíš.“ „Tak budu pohánět bez biče,“ odpověděl Paleček a v tu ránu skočil na vola, vlezl mu do ucha a z plných plic volal: „Hoj, hejsa, hej!“, až volům v hlavě hřmělo. Ti se rozběhli, utíkali nahoru a dolů, tak rychle, že Paleček zoral více než otec za celé dopoledne. Právě v tu dobu se vracel bohatý kupec z trhu cestou, která vedla právě kolem pole, kde oral Paleček. Povšiml si volů, kteří orali úplně sami. Velice se tomu podivil a přistoupil blíže. Udělal pár kroků a teprve zaslechl Palečkův hlas, jak voly pohání. Palečka však neviděl, až slyší hlas: „Tady jsem, v uchu vola!“ Podíval se a Palečka tam našel. Velice se mu zalíbil, chtěl ho hned mít. Přál si, aby mu také tak rychle poháněl a málo jedl, neboť byl kupec velký lakomec. „Nechtěl bys ke mně do služby?“ zeptal se Palečka. „Proč ne, když to otec dovolí,“ odpověděl Paleček. Přiběhl k otci a zašeptal mu: „Otče jen mě prodej. Ničeho se neboj, hned se vrátím, ale jdi zpovzdálí za námi.“ Kupec přišel k otci a zeptal se ho, jestli mu malého klučínu neprodá. Řekl mu, že prodá za 5 zlatých. Kupec mu zaplatil, vzal Palečka a strčil ho do kabely. Otec šel zpovzdálí za nimi, jak mu řekl Paleček. Až když našel zlatník za zlatníkem, pochopil Palečkův plán. Paleček totiž prokousal kupci díru do kabely. Když byla úplně prázdná proklouzl i on a pospíchal za svým otcem. Kupec došel domů a před vraty volá na svou ženu: „Ženo, pojď se podívat, jakého jsem ti koupil oráče!“ Sáhł do kabely, aby Palečka vytáhl. Kabela byla ale prázdná. Paleček ani peníze v ní nebyly. Kupec stál jako opařený. Žena ho viděla, jak oráče hledá v kabele a ještě mu vynadala. Paleček se vrátil společně s tatínkem domů a zlatáky dali mamince.

O DVANÁCTI MĚSÍČKÁCH

Byla jedna matka a ta měla dvě dcery. Jedna byla vlastní – Holena -, druhá nevlastní – Maruška. Matka měla radši vlastní dceru, a tak těžce nesla, že Maruška roste do krásy, zatímco její vlastní dcera Holena krásy moc nepobrala.

A jak to tak bývá, byla právě Maruščina krása důvodem k tomu, aby jí její nevlastní sestra i matka ubližovaly.

Musela doma všechno dělat – starat se o domácnost, o domek i o domácí zvířata. Macecha s nevlastní sestrou nedělaly nic, jen stále Maruše ubližovaly. Ta ale i přesto stále rostla do krásy. Byla krásnější a krásnější a macecha a Holena stále víc zuřily.

Jednoho lednového dne povídá Holena: „Chci si za pas dát kytičku fialek, jdi a natrhej mi je.“ „Ale, sestřičko, kde teď v zimě, když je všude hromada sněhu, mám hledat fialky?“ namítala Maruška. „Mně odmlouvat nebudeš,“ obořila se na ubohou Marušku Holena, „přines mi fialky, nebo tě zabiju.“

A tak Maruška s pláčem vyrazila na cestu. Šla sněhem, tělo jí záblo, měla hlad a nikde žádné fialky neviděla. Najednou došla na louku, kde hořela vatra. Kolem vatra bylo dvanáct kamenů a na nich sedělo dvanáct mužů. Každý muž představoval jeden měsíc v roce. Na nejvyšším kameni v čele seděl Leden, který zrovna vládl.

„Dobrý den, dobří muži,“ oslovila je Maruška, „nemohla bych s u vás na chvilinku ohřát?“ „Klidně se ohřej,“ souhlasil Leden, „jen nám pověz, co tu tak sama a v takové zimě děláš?“ „Ale hledám fialky,“ odvětila Maruška. „Teď v zimě?“ podivil se Leden. „Já vím, ale já je musím přinést, nebo mě setra Holena zabije.“

V tu chvíli Leden pokynul Březnu, ten kývl, vatra se rozhořela a najednou všude kolem začal tát sníh, louka se zazelena a na ní rostly fialky. „Rychle trhej a utíkej domů,“ popoháněli ji muži. Maruška poklekla, natrhala plnou náruč kvítí a utíkala zpět domů.

Macecha i Holena se divily, že úkol splnila. Dlouho ovšem spokojené nebyly. Za čas přišla Holena za Maruškou a povídá jí: „Dostala jsem chuť na jahody. Jdi do lesa a natrhej mi je. Ale to ti povídám, jestli se vrátíš bez jahod, zabiju tě.“

A tak Maruška zase s pláčem šla. Všude, kam jen dohlédla, byl sníh. Byla jí zima a byla hladová. Najednou opět zahlédla světlo a došla na louku, kde hořela vatra a okolo ní sedělo dvanáct mužů, kteří představovali dvanáct měsíců.

„Dobrý den, dobří muži, mohu se na chvilku u vás ohřát?“ Leden jí odpověděl: „Můžeš, ale co v takové zimě děláš v lese sama?“ „Jdu sbírat jahody,“ odpověděla smutně Maruška. „Teď?“ podivil se Leden. „Musím, nepřinesu-li domů jahody, sestra s macechou mě zabijí.“

Leden přistoupil k červnu, něco mu pošeptal a podal mu žezlo. Vatra se rozhořela a Červen se ujal vlády. Všechno začalo nejdříve kvést a potom zrát. Najednou před Maruškou začaly růst velké jahody. Ta neváhala ani chvilku a začala je trhat. Poté poděkovala a běžela domů. Sestra Holena i macecha se divily, že tento úkol také splnila. Najedly se jahod a byly spokojené, ale tahle spokojenost jim dlouho nevydržela.

Pár dní nato povídá Holena Maruše: „Jdi do lesa a přines mi jablka.“ „Ale sestřičko, teď v zimě žádná jablka nerostou,“ snažila se Maruška přesvědčit sestru, ale nebylo jí to nic platné, a tak se s pláčem vydala na cestu.

Zase dlouho bloudila ve sněhu, hladová a zoufalá, až opět došla na louku, kde hořela vatra a okolo ní sedělo dvanáct mužů – dvanáct měsíčků.

Maruška se opět zeptala, zda se může ohřát, a pověděla mužům o tom, proč musí domů přinést jablíčka. Těm se zželelo Marušky, a tak Leden pokynul Září, vatra se rozhořela a začalo všechno pučet, poté kvést, zrát, až byly vysoko na jabloni zralá a krásně červená jablíčka.

„Rychle si setřes jablíčka a utíkej domů,“ řekl jí Leden. Maruška tedy setřásla dvě jablíčka a hned utíkala.

Jablíčka byla dobrá, ale Holeně nestačila: „To jsi všechna jablka musela cestou sníst?“ zlobila se na Marušku. „Ne, jen jsem musela rychle utíkat pryč,“ bránila se Maruška nařčení, ale Holena jí nevěřila. Byla rozmlsaná jablíčky a rozhodla se zajít si pro ně sama, a tak se vypravila na cestu.

Dlouho se trmácela lesem, byla jí zima, až najednou vyšla na louku, kde uviděla vatra a kolem ní dvanáct mužů. Drze přistoupila k vatra a bez optání se začala hrát. Poté zase odešla. To měsíčky urazilo a Leden se chopil naplno své vlády. Nebe se zatáhlo a začalo hustě sněžit. Nebylo vidět na krok. Holena bloudila, mrzla a mrzla. Svaly jí slábly, až klesla do sněhu.

„Kde je ta Holena? Cpe se někde jablky a své matce nepřinese nic,“ uvažovala macecha. „Půjdu ji najít,“ rozhodla se a vypravila se na cestu, ale i ona zabloudila.

Maruška starostlivě vyhlížela macechu se sestrou první den, druhý den... Ale už je nikdy neviděla. Od té doby šťastně hospodáří v chaloupce a nikdo už jí neubližuje.

O POPELCE

Byl jednou jeden bohatý muž a tomu onemocněla milovaná žena, a když cítila, že přichází konec, zavolala si k posteli svoji jedinou dcerušku a pravila jí: „Milované dítě, zůstávej dobrá a zbožná, pak při tobě bude náš Pán vždy stát a já se na tebe budu dívat z nebe.“ A sotva domluvila, zavřela oči a zemřela. A bylo to k žalu a bylo to ke smutku. Dcerka jí chodila každý den na hrob a usedavě tam plakala a byla stále tak dobrá a zbožná, jak by si to matička přála. Pak přišla zima a hrob pokryla sněhem jako bílým šátkem, a když jarní sluníčko stáhlo bílé sukno pryč, oženil se otec s jinou ženou. Nová matka přivedla do domu dvě dcery, které byly krásné jako bílý den, ale zlé jako černá noc. Teď ubohé pastorce nastaly věru zlé časy.

Jednoho krásného rána přišla maceše moudrá myšlenka: „Proč by měla ta hloupá husa sedět u stolu s námi? Kdo chce jíst náš chleba, musí si ho napřed zasloužit. Marš za děvečku!“ Vzala dívence všechny její krásné šaty a hodila jí starou šedivou halenu a dřeváky. „Podívejme se na tu naši hrdopýšku, jakpak je vyšňořená!“ smála se a zavedla ji do kuchyně. Tam ji přidělila ty nejtěžší práce; od toho dne měla dívka co dělat od časného rána do pozdního večera. Vstávala za kuropění, aby nanosila vodu, rozdělala oheň, uvařila a umyla nádobí. A kdyby měla dlouhou chvíli, tu měla svoje sestry, které ji zaměstnávaly všelijakými zlomyslnostmi, které je napadly, aby ji trápily; vysmívaly se jí a pošťovaly ji, házely jí hrách a čočku do popela a ona pak musela sedět a přebírat to. Večer, když byla prací unavena k samé smrti, nečekala na ni měkká postel jako kdysi, musela ulehnout vedle krbu do popela. A protože byla stále celá zaprašovaná a špinavá, brzy všichni její vlastní jméno zapomněli a začali jí říkat Popelka.

Jednou se událo, že se otec chystal na výroční trh a zeptal se dcer, co jim má přinést. „Krásné šaty!“ odvětila první. „Perly a drahokamy!“ řekla druhá. „A tobě, Popelko?“ zeptal se: „Co ty bys chtěla?“ „Otče, první větévku, která vám na zpáteční cestě zavadí o klobouk, tu mi přinese.“ Otec nakoupil pro dvě nevlastní dcery krásné šaty, perly a drahokamy a vydal se domů. Když projížděl hustým lesem, šlehnul ho jeden lískový prut a srazil mu klobouk. Tak ten prut ulomil a vzal s sebou. Doma dal nevlastním dcerám, co si přály a Popelce proutek z lískového keře. Ta mu poděkovala, běžela k matčině hrobu a proutek zasadila do země. A světe div se! Protože ho každý den hojně zalévala slzami lítosti a smutku, vyrázil kořínky, zazelenal se a za nějakou chvíli z něj byl krásný stromek. A nebyl to stromek jen tak ledajaký, na tomto stromku sedával bílý holoubek, a když Popelka vyslovila nějaké přání, tu jí holoubek to, co si přála, daroval.

V tom čase se král té země rozhodl, že ožení syna, a tak po starodávném zvyku uspořádal ples, který měl trvat tři dny, a pozval na něj všechny krásné dívky z celé říše, aby si syn mohl vybrat. Z toho každé krasavici poskočilo srdce v těle, nejinak i těm dvěma nevlastním sestrám. Tahle zpráva je měla k posedlosti a shonu a spěchu, zavolaly Popelku a poroučely jí: „Učesej nám vlasy, vykartáčuj nám botky, utáhni nám pevně šněrovačky, jdeme na svatbu na královský zámek!“ Popelka poslechla, ale plakala, protože by také ráda šla s nimi, i prosila macechu, aby jí to byla dovolila. „Ty, Popelko?“ odvětila macecha: „Vždyť jsi celá od prachu a špíny a chtěla bys na svatbu? Nemáš žádné šaty ani boty a tancovat neumíš!“ Ale když Popelka neustala v prosbách, tu macecha nakonec pravila: „Nasypu ti do popela mísu čočky, a když tu čočku během dvou hodin přebereš, tak můžeš jít s námi.“ Tu Popelka vyběhla zadními dveřmi na zahradu a zavolala: „Milí holoubkové, něžné hrdličky, ptáčekové z pod klenby nebeské, poleťte ke mně, pomozte mi přebírat, dobrá zrnka do misky, ta špatná do volátka!“ Tu do kuchyně přiletěli oknem dva bílí holoubkové, za nimi hrdličky a nakonec tam cvrlikali a poletovali všichni ptáčekové, co jich na obloze lítá; snesli se do popela. Holoubkové pokývali hlavičkami a začali zobat zob! zob! a po nich i ostatní ptáčekové zob! zob! a všechna dobrá zrníčka házeli do misky. Sotva uběhla jedna hodina, byli ptáčekové s tou prací hotovi a uletěli opět pryč.

Popelka běžela s mísou k matce a těšila se a věřila, že bude moci jít na ples. Ale macechy mají prapodivné zvyky! Tato pravila: „Ne, Popelko, nemáš žádné šaty a neumíš tancovat, byla bys jen k smíchu.“ A když Popelka plakala, tu jí řekla: „Když vybereš z popela za jednu hodinu dvě mísy čočky, můžeš jít s námi!“ a myslila si: „Nepůjdeš stejně nikam!“ A když čočku vysypala do popela, tu Popelka vyběhla zadními dveřmi na zahradu a zavolala: „Milí holoubkové, něžné hrdličky, ptáčekové z pod klenby nebeské, poleťte ke mně, pomozte mi přebírat, dobrá zrnka do misky, ta špatná do volátka!“ Tu do kuchyně přiletěli oknem dva bílí holoubkové, za nimi hrdličky a nakonec tam cvrlikali a poletovali všichni ptáčekové, co jich na obloze lítá; snesli se do popela. Holoubkové pokývali hlavičkami a začali zobat zob! zob! a po nich i ostatní ptáčekové zob! zob! a všechna dobrá zrníčka házeli do misky. Sotva uběhla půlhodina, byli ptáčekové s prací hotovi a uletěli opět pryč. Tu zanesla Popelka mísu matce, těšila se a věřila, že bude moci jít na ples. Ale macecha pravila: „Nic ti nepomůže, s námi nepůjdeš, nemáš šaty a neumíš tancovat, nebudeme skrze tebe k posměchu!“ A s těmi slovy se k Popelce obrátila zády a pospíchala se svými pyšnými dcerami pryč. A bylo to!

Popelka zůstala doma sama, a tak běžela k matčině hrobu pod lískovým keřem a volala: „Stromku, třepotej se a chvěj! Zlatem a stříbrem mne oblékej!“ A holoubek nelenil a hodil jí dolů zlatem a stříbrem zdobené šaty a hedvábné, stříbrem vyšíváné střevíčky. Ve chvílce se Popelka oblékla a šla na ples. Její matka ani sestry jí nepoznaly, pomysly si, že to musí být nějaká cizí princezna, tak krásně vypadala. Kdepak Popelka, ta přece sedí doma ve špíně a přehrabuje se v popelu! A už u ní byl princ, vzal ji za ruce a tancoval jen s ní, a když si pro Popelku přišli i jiní tanečníci, tu jim pravil: „To je moje tanečnice!“ Tak tancovali, dokud nebyl večer a Popelka chtěla jít domů, ale princ jí řekl: „Půjdu s tebou a doprovodím tě!“ Rád by totiž věděl, odkud ta krásná dívka pochází. Ale Popelka mu cestou utekla a schovala se do holubníku. Tak tam princ čekal, dokud nepřišel Popelčin otec, tomu pak řekl, že se mu tam schovala cizí princezna. Tu si stařec pomyslel: „To by musela být Popelka.“ A nechal si poslat pro sekeru a holubník podřádl, ale uvnitř nikdo

nebyl. A když přišel otec domů, ležela Popelka ve svých špinavých šatech v popelu, protože z holubníku dávno už seskočila a běžela k lískovému keři, tam si stáhla šaty a položila je na hrob, holoubek je zase odnesl a ona si oblékla svůj šedivý kabátek a ulehla do popela v kuchyni.

A byl tu druhý plesový den, když se sestry s macechou odebraly na zámek, běžela Popelka k lískovému keři a zvolala: „Stromku, třepotej se a chvěj! Zlatem a stříbrem mne oblékej!“ A holoubek měl zase šaty a ještě krásnější než včera. Když se v nich objevila na plese, byli všichni celí zkoprnělí. Princ na Popelku už čekal, hned ji popadnul za ruku a tancoval zase jen s ní. Když pro ni přišel jiný tanečník, tu pravil: „To je moje tanečnice!“ A když byl večer a chtěla domů, tu šel princ zase s ní, protože chtěl vědět, z kterého domu pochází, ale Popelka mu cestou zase utekla a vběhla do zahrady za domem. Tam stála krásná hrušeň, vyšplhala po ní rychle jako veverka nahoru a princ netušil, kam se poděla. Počkal, dokud nepřišel její otec a řekl mu: „Ta krásná dívka mi zase zmizela a já si myslím, že je na téhle hrušni.“ Otec si pomyslel: „To by musela být Popelka.“ Poslal si pro sekeru a strom podřal, ale nikdo na něm nebyl. A když přišel domů, našel Popelku ležet v popelu; jak by taky ne, když na druhé straně z toho stromu seskočila, krásné šaty zanesla holoubkovi k lískovému keři a zase si oblékla svoji špinavou halenu.

Třetího dne, když byli ostatní už na plese, běžela Popelka opět k matčinu hrobu a zvolala: „Stromku, třepotej se a chvěj! Zlatem a stříbrem mne oblékej!“ A tyhle holoubkovy šaty to vám byla nádhera a střevíčky byly celé ze zlata. Když přišla na ples, všichni rázem oněměli. Princ tancoval celou dobu jen s ní, a když si o ni žádal někdo jiný, tu pravil: „To je moje tanečnice!“ Když byl večer, chtěla jít Popelka domů, princ ji doprovázel, ale ona mu zase utekla. Ale princ nastražil lest, nechal natřít schody smůlou, a když po nich Popelka běžela, uvíznul jí ve smůle levý střevíček. Ten princ našel, byl malinký a půvabný a celý ze zlata.

Druhého rána šel princ k domu, kde se mu dívka vždy ztratila, a řekl Popelčinu otci: „Žádná jiná se nestane mnou nevěstou než ta, které padne na nohu tento zlatý střevíček.“ Tu se obě sestry zaradovaly, měly obě krásné malé nožky. Ta nejstarší popadla střevíček a šla do komory, aby si ho vyzkoušela. Ale kvůli velkému palci ho neobula, střevíček jí byl malý, tu ji matka podala nůž a pravila: „Ten palec uřízni, až se staneš královnou, nebudeš chodit pěšky!“ Tak dívka palec uřízla, natěsnila nohu do střevíčku, potlačila bolest a šla k princovi. Ten posadil nevěstu na koně a jel s ní pryč. Ale cesta vedla kolem toho hrobu, kde na lískovém keři seděli dva holoubkové a volali: „Hleďme na ten zjev, ze střevíčku kane krev! Střevíček malý přec byl, princ návku si vyvolil!“ Tu se princ podíval na dívčinu nohu a uviděl krev. Obrátil koně a zavezl falešnou nevěstu zpátky domů, kde jim řekl, že to není ta pravá, že má střevíček vyzkoušet jiná dívka.

Tak vzala střevíček ta mladší a šla do komory, palec do střevíčku vklouzl lehce, ale patě se nechtělo. Matka dceři podala nůž a řekla: „Uřízni si kus paty, až budeš královna, nebudeš chodit pěšky!“ Tak si dívka uřízla kus paty a nohu natěsnila do střevíčku, potlačila bolest a šla k princovi. Ten ji posadil na koně a jeli pryč. Když jeli kolem hrobu, kde na lískovém keři seděli holoubci, ti volali: „Hleďme na ten zjev, ze střevíčku kane krev! Střevíček malý přec byl, princ návku si vyvolil!“ Tu se princ podíval dolů na její nohu a uviděl, jak má punčošku celou krvavou. Tak obrátil koně a přivedl falešnou nevěstu zpět domů. „To není ta pravá!“ řekl: „Nemáte ještě jinou dceru?“ „Ne!“ odvětil otec: „Jen po mé zemřelé ženě zůstala mrňavá Popelka, ale ta nemůže být tvoji nevěstou.“ Princ mu řekl, aby pro ni poslal, ale matka odvětila: „Ale ne, ta je tak špinavá, že si vůbec nemohu dovolit vám ji ukázat.“ Ale princ nedal jinak, dokud Popelku nezavolali.

Popelka si umyla ruce a obličej, vešla dovnitř a poklekla před prince, který ji podal zlatý střevíček. Posadila na stoličku a sundala si dřevák a obula si střevíček, padl jí jako ulitý. A když se postavila a princ uviděl její obličej, tu poznal onu krásnou dívku, se kterou tančil a zvolal: „To je moje pravá nevěsta!“ Macecha a obě sestry se vyděsily a zlostí byly celé bez sebe, ale princ posadil Popelku na koně a jel s ní pryč. Když jeli kolem lískového keře, tu ti dva bílí holoubci zazpívali: „Hleďme na ten zjev, ve střevíčku žádná krev! Střevíček její to byl, princ dobře si vyvolil!“ A když to zazpívali, slétkli z lískového keře a sedli si Popelce na ramena, jeden na pravou, druhý na levou stranu.

Když princ slavil s Popelkou svatbu, přišly na ní i ty dvě falešné sestry. Chtěly se jí vlichotit a zajistit si podíl na jejím štěstí. Když šli svatebčané do kostela, byla ta starší sestra po její pravici a mladší po levici, tu holoubci každé z nich vyklovli oko. Když pak vycházely z kostela, byla ta starší sestra po levici a mladší po pravici, holoubci jim vyklovli to zbylé oko. A tak byly za svoji zlobu a závist potrestány slepotou až do konce svých dní.

O OSLÍ KŮŽI

Byl jednou jeden král, měl hodnou ženu a spanilou dceru. Ale na spokojené a šťastné domácnosti si nezakládal tak, jako si zakládal na velkých stájích. Měl rád jen koně a nikdo na světě se nemohl chlubit lepšími. Na nejpřednějším místě ve stájích nestál však nějaký nádherný kůň, ale starý osel. Osel si takové vážnosti opravdu zasloužil, měl od přírody zvláštní dar: každé ráno pod ním našli ve slámě hromádku krásných dukátů.

Ale není štěstíčka, aby v něm nebyla slzička. Královna se těžce roznemohla a umřela. Princezně nastaly zlé časy. Ztratila hodnou matku, jediné svoje zastání. Starý, ošklivý kníže ze sousedství se už léta o princeznu ucházel a král mu ji po manželčině smrti zasnoubil. Nešlo mu o štěstí jediné dcery, ale o pár krásných vraníků: kníže mu je nechtěl za nic na světě prodat, ale sliboval mu je darem, když mu dá dceru za ženu.

Zarmoucená princezna si šla stěžovat do lesa kmotřičce víle. Víla měla princeznu velice ráda.

„Vím dobře, co tě ke mně přivádí,“ pravila jí, „a ráda ti poradím. Řekni otci, ze se za knížete vdáš, ale že ti musí dát ušít šaty takové barvy, jakou má blankytné nebe. Kdyby byl tvůj otec ještě stokrát mocnější, na tohle jeho moc nestačí.“

Princezna kmotřičce víle poděkovala a vrátila se domů veselejší. Otec se jí večer ptal, zdali už se s vdavkami smířila.

„Vdám se za knížete,“ řekla princezna, „ale dřív od tebe musím dostat šaty takové barvy, jakou má blankytné nebe.“

Král ihned svolal nejslavnější krejčovské mistry a rozkázal jim, aby takové šaty ušili, nechtějí-li být o hlavu kratší. Krejčí dostali strach. Ale ze strachu nic dobrého nesvedeš. Že však to byli mistři dovední a práce je těšila, na druhý den ráno vyžádané šaty přinesli. Oblouha, opásaná zlatými obláčky, neskví se krásnějším blankytem, než jakým se skvěly ty nádherné šaty. Rozložili je před princeznu, princezna zbledla a málem omdlela.

„Zde jsou šaty, jaké sis přála,“ řekl král. „Rozhodni se tedy, kdy chceš mít svatbu.“

Princezna prosila, aby jí dal ještě den na rozmyšlenou. Král svolil a princezna spěchala k víle kmotřičce. Kmotřička se divila, že princezna ty zázračné šaty dostala.

„Král není tak mocný, jako jsou vaši krejčí dovední,“ pravila. „Přej si nyní šaty barvy měsíčné, to nedokážou za nic.“

Princezna poděkovala a vrátila se domů. Když řekla otci, co si přeje, král se zamračil, ale přece dal zavolat nejlepší krejčovské mistry a poručil jim, aby do rána ušili pro princeznu šaty měsíčné barvy.

I tohle krejčí dokázali: měsíc stoupající ze stříbrných mlh neskví se tak, jako se skvěly nové šaty pro princeznu. Když je před ní rozložili, i přes ten velký žal z nich měla radost. Za knížete však jí nestály. I prosila krále, aby jí dal na rozmyšlenou ještě jeden den. Král, nerad, svolil a princezna znovu spěchala na radu ke kmotřičce víle.

„Nevěš hlavu,“ pravila víla, „potřetí jistě na krále vyzrajeme. Požádej ho o šaty barvy slunečné. Takové nikdo neušije.“

Ale lidé dovedou všechno. Král nelitoval ničeho a věnoval na šaty tisíce dýmání a rubínů a mistři krejčí se opět vyznamenali. Druhý den přinesli tak nádherné šaty, že každý, kdo na ně pohlédl, musil přivřít oči, aby neoslepl: slunce vykoupané v ranní rose se ještě nikdy tak nezaskvělo, jako se skvěly ty šaty.

Princezna, k smrti zkroušená, se vymluvila, že ji od té záře rozbolely oči, a odešla do své komnaty. Nenadála se, že už ji tam bude čekat kmotřička víla.

„Nezoufej,“ pravila kmotřička, a bylo vidět, jak ji mrzí, že na ni král a dovední krejčí vyžrali. „Jdi k otci a požádej ho, aby ti dal kůži z toho osla, co nosí dukáty.“

Pochybuji, že kvůli vraníkům starého knížete obětuje tak vzácné zvíře.“

Princezně svitlo trochu naděje a hned běžela za králem.

„Vdám se za knížete hned zítra,“ řekla, „ale musíš mi dát kůži ze zázračného osla.“

Král se zamračil, neřekl ani slovo a odešel. Princezna si oddychla, myslila, že už má vyhráno. Ale za chvíli přinesli čerstvě staženou oslí kůži, dvorně ji rozprostřeli před princeznu a nechali ji s tím zvláštním darem o samotě. Princezna spustila náрек, krásné vlasy rvala si s hlavy, hebká líčka si do krve rozdírala. Tu před ní stanula kmotřička víla a pravila:

„Nezoufej, dceruško! Zahal se do té oslí kůže, odejdi z paláce a běž, kam tě nohy ponesou. Tuhle máš kouzelný proutek. Jak jím šlehneš o zem, ať jsi kdekoli, ze země vyskočí truhla s těmi trojmi nádhernými šaty a všemi tvými šperky. Už se nezdržuj a běž!“

Princezně opravdu nic jiného nezbyvalo. Zahalila se do ošklivé oslí kůže, tváře si začernila sazemi a odešla z paláce. Nikdo si jí v tom přestrojení ani nevšiml.

Druhý den přijel ženich, celý palác se chystal k slavné svatbě, ale nevěstu ne a ne najít. Prohledali palác, všechny kouty v královských zahradách, král rozeslal na všechny strany stovky jezdců, ale marně princeznu hledali, marně po ní pátrali. Uplynul den, uplynul týden, a tu si teprve král začal vyčítat, jak byl k jediné dceři krutý. Pár skvělých vraníků oželel, hůře oželel zázračného osla, ale dceru oželel nemohl.

Zatím princezna putovala, kam ji oči nesly. Tu a tam jí z útrpnosti dali kousek chleba, ale nikde ji nevzali na nocleh, každý se štítil ošklivé oslí kůže.

Princezna spávala ve stozích, v lesních houštinách a bála se, že někde zajde jako štvaná zvěř. Po měsíci marného putování přišla k velkému, krásnému městu. U brány stál dvorec. Správcová zrovna hledala děvečku, potřebovala někoho, kdo by pral hadry, staral se o vepře a pásal ovce. Špinavá tulačka v oslí kůži jí zrovna přišla vhod.

Princezna službu přijala ráda. Ostatní čeládka s ní nechtěla nic mít, štítily se oslí kůže, a tak princezně vykázali za obydlí domeček, který stál stranou dvorce na konci staré aleje. Princezna měla práce dost. Ráno vyháněla na pastvu ovce a večer je zaháněla do ohrady. Krmila vepře, poklízela a prala staré hadry. Zvykla si na tu lopotu, byla ráda, že má co jíst a kde spát.

Jednou na pastvě si sedla u studánky, a tu ji napadlo, aby se podívala do jasné křišťálové vody na svůj obraz.

Zhrozila se, jak šeredně v té oslí kůži vypadá. Kůže ji zahalovala od hlavy až k patě. Princezna se zastyděla, shodila se sebe oslí kůži a celá se v čisté vodě vykoukala. Hned jí tváře, ruce a nohy zasvítily bělostí, něžná pleť se zaskvěla jako růže po ránu. Nechtělo se jí ošklivou oslí kůži znova obléci, co však měla dělat. Když se vrátila domů, poprvé si v komůrce nad svým neštěstím poplakala. Druhý den byl svátek. Princezna se rozhodla, že se aspoň dnes obleče do hezkých šatů. Běžela do své komůrky a byla tak nedočkavá, že za sebou ani dveře pořádně nezavřela. Šlehla proutkem o zem a ze země vyskočila truhla. Princezna ji otevřela a komůrkou se rozlila záře, jako by se tam rozsvítilo tisíce svíc. Princezna se oblékla do šatů barvy slunečné, do vlasů si vpletla démanty a obula si zlaté střevíčky. Litovala, že nemá ani střípek zrcadla, aby se na sebe mohla podívat, a že tu není človíčka, aby jí řekl, jak je hezká a jak jí to sluší. Zrovna v tu chvíli se kolem dvorce vracel z lovu mladý král. Zahlédl přes plot skvělou září, šla z tmavé aleje. Seskočil s koně, přešel plot a tou alejí se pustil. Na konci aleje spatřil v břečťanovém listí pootevřená dvířka. Bylo mu divné, jaká záře z nich vychází. Šel blíž a viděl, jak se tam otáčí spanilá panna v šatech zářících jako slunce a ručkama jako z alabastru si ve vlasech rovná démantovou čelenku. Král myslil, že sní, a nemohl od té krásy očí odtrhnout. Když se vzpamatoval, vrátil se zasmušilou alejí zpátky do dvorce.

„Kdo ostává v komůrce vzadu na zahradě?“ ptal se správcové.

„Tam? Pasačka vepřů,“ odvětila správcová. „Říkáme jí Oslí kůže, nic jiného než ošklivou oslí kůži na sebe nemá, každý se jí štítí.“

Mladý král neřekl, co tam viděl. Vrátil se do paláce a ještě téže noci se rozčilením těžce rozstonal. Obraz překrásné panny mu nešel z mysli, chvílemi ji pokládal za zjevení, za čarodějné mámení, chvílemi chtěl vstát, běžet do té tmavé aleje a přivést si z komůrky spanilou dívku jako nevěstu. Druhý den se mu udělalo ještě hůře. Královna, jeho matka, si div nezoufala. Slibovala lékařům hory doly, ale nevěděli si s královnou nemocí rady.

„Synáčku, pověz mi, co tě trápí,“ prosila krále, „řekni mi, co ti chybí, všechno ti ráda udělám k vůli, ať mě to stojí, co stojí.“

„Milá matko,“ řekl mladý král, „mám jen jedno přání. Vzkazte Oslí kůži, aby mi upekla koláč, přineste mi ho a hned budu zdrav.“

Královna se tomu zvláštnímu přání náramně divila. Vyptávala se, kdo to ta Oslí kůže je.

„Oslí kůže je tvor šerednější než vlk,“ řekli jí. „Slouží ve dvorci u brány, má na starosti ovce a vepře.“

„Na tom nesejde,“ pravila královna, „můj syn chce, aby mu upekla koláč. Jděte jí to vyřídit!“

Běželi do dvorce, zavolali Oslí kůži a řekli jí, co si mladý král přeje. Oslí kůže nemeškala, hned šla pro mouku, zvlášť jí na sítu prosela, vzala čerstvé máslo, vejce od nejlepší slepice a uzavřela se v komůrce. Odhodila oslí kůži, umyla si ruce a líčka, oblékla stříbrný živůtek a třpytivou sukénku a pustila se do díla. Jak tak byla spěchem rozčilená, nevědomky si, že se jí s prstu smekl prstýnek a spadl do těsta. Když koláč upekla, přehodila si přes živůtek a sukni oslí kůži, otevřela komůrku a podala koláč sluhovi, co tam venku čekal. Ten vzal koláč a utíkal do paláce.

Mladý král se pustil do koláče s velkou chutí. Jedl tak hltavě, že by se byl prstýnkem, zapečeným v těstě, udávil. Vyndal prstýnek z úst a nestačil se divit překrásnému smaragdu, zasazenému do zlatého kroužku. Kroužek byl malý, na lecjaký prst se jistě nehodil. Mladý král si jej schoval pod podušku a stonal a truchlil dál. Lékaři se nakonec shodli na tom, že se král uzdraví jen tenkrát, když se ožení.

„Synáčku,“ pravila královna, „řekni nám jméno dívky, kterou máš rád, a hned bude svatba.“

Král vyndal zpod podušky prstýnek a řekl:

„Nechci žádnou jinou než tu, které se hodí na prst tenhle prstýnek, ať je to kterákoli!“

Královna ihned rozkázala, aby se v paláci shromáždily všechny dívky z města a zkusily si prstýnek se smaragdem. Které dívce padne, ta že bude královnou.

V paláci nastal sběh a shon. Dívky si zkoušely prstýnek celý den, princezny, hraběnky, komorné, kuchtičky, ale žádná z nich nedostala prstýnek ani přes nehet. Král se na to díval, a když zkusila prstýnek ta poslední, zvolal:

„A kde jste nechali tu, co mi upekla koláč, Oslí kůži?“

Všichni se dali do smíchu. Copak tak ošklivou a špinavou osobu mohou pustit do paláce?

„Jen pro ni jděte,“ poručil král, „aby se neřeklo, že jsme někoho vynechali!“

Se smíchem běželi pro pasačku vepřů a ovcí. Princezna už předtím slyšela bubeníky a trubače a netušila, že ten rozruch způsobil její prstýnek. Byla zavřená v komůrce a dumala o tom, proč mladý král chtěl koláč právě od ní. Vtom slyší, že tlukou na dveře a volají, aby hned šla ke králi. Rychle si oblékla šaty měsíčné barvy, přehodila přes ně oslí kůži a vydala se do paláce.

Celou cestu se jí hrubě posmívali, ti nejhorší po ní i kamením házeli, ale ona na to nedbala a spěchala, aby už byla u mladého krále.

Král se zhrozil, když spatřil osobu zahalenou od hlavy až k patě do šeredné oslí kůže. Byl smuten a v rozpacích, že se dal tak ošálit, a začal věřit, že to, co viděl pootevřenými dveřmi, byl jenom sen.

„To ty bydlíš v komůrce na konci staré aleje?“ zeptal se Oslí kůže.

„Ano, pane králi,“ odpověděla.

„Ukaž ruku,“ vybídl ji s povzděchem. Panečku, to bylo překvapení pro mladého krále, pro matku královnou, pro všechny komoří a dvorské hodnostáře: zpod černé, ohyzdné oslí kůže vyklouzla útlá, roztomilá ručka, hebká jako bílá růže. A na nejkrásnější prstík na světě padl zlatý prstýnek se smaragdem jako ulitý. Tu se dívka trochu pohnula a oslí kůže s ní spadla. Objevila se v celé své kráse a spanilosti, v šatech, jež se skvěly jako měsíc, stoupající ze stříbrné mlhy.

Mladý král jí padl k nohám a prosil ji, aby se stala jeho ženou. Princezna hned svolila, král se jí tuze líbil. Brzo se slavila svatba. Pozvali na ni také princeznina otce a kmoťříčku vílu. Já na té svatbě také byl, cestou tam jsem si sázel trnové větvičky, a když jsem se vracel, kvetly na nich růžičky. Dodnes princeznu vidím: vzala si na svatbu šaty barvy blankytné - obloha, opásaná zlatými obláčky, se tak neskví, jako se skvěly ty šaty.

KRÁL DROZDÍ BRADA - PYŠNÁ PRINCEZNA

Byl jednou jeden král a ten měl dceru, nejkrásnější ze všech dívek, ale tak pyšnou a zpupnou, že jí nebyl žádný nápadník vhod. Proti každému něco měla, z každého si tropila posměšky a úsměšky, byla králi jen pro zlost. Jednou král už poněkolkrát uspořádal velkou slavnost a sezval na ni z blízka i z dálky všechny ženitby chtivé muže. Teď tu stáli seřazeni podle stavu a hodnosti, nejprve králové, pak vévodové, knížata, hrabata, baroni a zemani a princezna kolem nich procházela, aby si vybrala. Ale jaképak to bylo vybírání! Na každém něco viděla. První byl příliš tlustý: „Jako vinný sud!“ řekla. Druhý příliš dlouhý: „Ten nemá konce“. Třetí zase krátký: „To je prcek“. Čtvrtý bledý: „Ten je bílý jako smrt“. Pátý příliš červený: „Ten je rudý jako kohout“. Šestý nebyl dost zralý: „To je ale zelenáč“. Měla se k úsměškům a posmívání, prostofekosti a hubatosti, až konečně došla ke králi, který stal na konci řady a jehož brada byla opravdu trochu křivá. „Ale, povídejme,“ zvolala: „tenhle má bradu jako drozdí zobák.“ A od toho času tomu králi nikdo neřekl jinak než Drozdí brada. Ale když to viděl starý král, že jeho dcera má lidi jen k posměchu a všechny ženichy, které pozval, jen zostudila, velmi se rozhněval a přísahal, že dá princeznu za ženu prvnímu žebrákovi, který vejde do dveří. A bylo to!

z a nějakou chvíli přišel na královský dvůr potulný pěvec v rozedraných a špinavých šatech, aby králi a princezně zazpíval, a když skončil, prosil o almužnu. Ale král mu řekl: „Víš co? Tvůj zpěv se mi tak líbil, že ti místo almužny dám za ženu svoji dceru.“ Princezna vypískla úlekem, ale král řekl: „Co jsem slíbil, to splním, dám tě prvnímu žebrákovi, co vešel do dveří.“ A tak nebylo zbylí a poslali pro faráře a ten prohlásil šumaře a princeznu za muže a ženu. Když se tak stalo, král řekl: „Jako žebřákova žena nemůžeš bydlet na zámku, jdi a následuj svého muže!“ Tulák vzal princeznu za ruku a vedl ji ze zámku.

a šli a šli. Když šli přes hluboký les, princezna se zeptala: „Komu patří tento les?“ „Patří králi, co mu říkají Drozdí brada; nu, mohl být i tvůj.“ Tu si zašeptala: „Ach princezničko ubohá, musela ses s osudem přít? S pokorou měla sis drozdího krále vzít!“ Tu putovali přes luka a princezna se opět ptala: „Koumu patří ty louky?“ „Ty patří králi, co mu říkají Drozdí brada; nu, mohly být i tvoje.“ Tu princezně zase ukápla slza: „Ach princezničko ubohá, musela ses s osudem přít? S pokorou měla sis drozdího krále vzít!“ Konečně přišli do velkého města a opět se zeptala: „Komu patří to obrovské město?“ „To patří králi, co mu říkají Drozdí brada; nu, mohlo být i tvoje.“ Tu jí vyklouzl vzlyk: „Ach princezničko ubohá, musela ses s osudem přít? S pokorou měla sis drozdího krále vzít!“ „To se mi vůbec nelíbí,“ řekl potulný pěvec: „že stále vzdycháš za jiným. Copak já ti nejsem dost dobrý?“

a zase šli a šli, až přišli k malé chaloupce a princezna zvolala: „Ach bože, jak je ta chaloupka malá, kdo může v tak ubohém hnědění bydlet?“ Potulný pěvec odpověděl: „To je můj a tvůj dům, budeme v něm bydlet.“ Princezna se musela sehnout, když chtěla vejít dovnitř: „Kde jsou sloužící?“ zeptala se. „Jací sloužící?“ smál se její muž: „Budeš vše dělat sama. Rozděl je oheň a postav vodu, uvaříš mi něco k jídlu; jsem hladový a unavený.“ Ale princezna neuměla ani rozdělávat oheň ani vařit, a tak musel její muž sám přiložit ruku k dílu, aby to alespoň bylo k jídlu. Když skrovné jídlo snědli, ulehli ke spánku. Ráno ji však probudil brzy brzičko, neboť se musela postarat o domácnost.

p ar dní žili tímto nuzným způsobem, až snědli vše, co měli doma. Tu muž řekl: „Ženo, takhle to dále nejde, abys jedla a nic nevydělala. Budeš plést košíky.“ Vyšel ven, nařezal vrbové proutí a přinesl jí ho domů. Tak začala plést košík, ale tvrdě proutí jí její hebké ruce rozpíchalo do krve. „Vidím, že takhle to nepůjde,“ řekl muž: „zkus raději předení, možná ti to půjde lépe.“ Sedla si tedy ke kolovrátku a zkoušela příst, ale pevná nit jí brzy rozřezala jemné prsty a příze byla krvavá. „Víš, co?“ pravil muž: „K žádné práci se nehodíš; s tebou jsem to tedy opravdu vyhrál! Vyzkoušíme, jestli umíš alespoň prodávat. Půjdeš na trh nabízet hrnce a jiné hliněné nádoby.“ To nebylo princezně zrovna vhod, protože až jí lidé z královského dvora uvidí na rynku, budou se jí krutě vysmívat. Ale zdráhání jí nic nepomohlo, pokud nechtěla umřít hladu, musela se podrobit. Zpočátku to šlo dobře, když lidé viděli, že zboží nabízí taková krasavice, kupovali a platili, co si řekla, a tak vždy všechno prodala a domů přinesla pěkný peníz a žili si dobře.

j ednou zase seděla na rohu náměstí a prodávala, když tu se přiřítíl opilý husar na koni a rovnou do jejích hrnců. A bylo to! Všude kolem se válely střepy hrnců, mís a talířů. Princezna se dala do pláče, měla strach, co tomu řekne její muž, a tak běžela domů, aby mu o tom neštěstí vypověděla. „Který čert ti nakukal, že máš sedět zrovna na rohu?“ káral ji muž: „Zanechej toho nařikání, stejně se k žádné pořádné práci nehodíš! Byl jsem na zámku a ptal jsem se, zda tam nepotřebují děvečku do kuchyně, slíbili mi, že tě přijmou, alespoň přineseš občas i něco dobrého k jídlu.“ A tak byla z princezny ta nejposlednější děvečka v kuchyni, která musela být k ruce kuchaři a dělala jen ty nejhorší práce. Z domova si nosila ve dvou taškách hrnce, aby je vždy naplnila zbytky jídla, které pak doma s mužem jedli.

Jednoho dne slavili na královském dvoře královskou svatbu, měl se prý oženit následník trůnu. Zvědavá princezna se vydala nahoru, postavila se před dveře sálu a chtěla se kouknout. Byla zažehnuta světla a scházeli se hosté, jeden krásnější než druhý, tolik nádhera a přepychu, až si povzdechla nad svým smutným osudem, nad svojí pýchou a zpupností, která jí přivedla až sem, a do srdce jí přivedla až sem, a do srdce jí přivedla až sem, a do srdce jí přivedla až sem, a do srdce jí přivedla až sem. Ale najednou vyšel ze sálu královský syn, byl v sametu a hedvábí a kolem krku zlatý řetěz. Když uviděl ve dveřích krásnou ženu, popadl ji za ruce, že s ní chce tancovat. Ale princezna se zpěchovala, neboť se velmi polekala. Ten princ nebyl totiž nikdo jiný než Drozdí brada, který se o ni ucházel a kterému se jen posmívala. Ale její zpěchování bylo k ničemu, král ji vtáhnul dovnitř do sálu. Tu se jí přetrhla tkanice, na které visely tašky, hrnce se vysypaly na podlahu, polévka vytekla a zbytky se rozlétly kolem. A když to lidé viděli, měli se k všeobecnému smíchu a metali po ní posměšky a úšklebky, až celá zahanbená vyběhla ze dveří.

Princezna utíkala pryč, ale pod schody ji zadržel nějaký muž a vlekl ji zpět. A když se na něj lépe podívala, viděla, že je to opět Drozdí brada. „Neboj se, já jsem ten potulný pěvec, s kterým jsi žila v tom nuzném domku. Z lásky k tobě, jsem se přestrojil; ten husar, který ti rozbil hrnce, to jsem byl také já. To všechno jsem dělal jen proto, abych překonal tvoji pýchu a potrestal tě, že ses mi vysmívala.“ Tu princezna hořce zaplakala: „Já jsem se na tobě dopustila velkého bezpráví a nejsem hodna být tvojí ženou.“ Ale král řekl: „Neblázni, má milá! Zlé dny jsou za námi, nyní budeme slavit opravdovou svatbu.“

A příběhly komorné, oblékly jí nádherné šaty; pak přijel i její otec s celým dvorem a poželhal jí k sňatku s králem Drozdí bradou.

A potom? Pak přece žili šťastně až do smrti.

RUSALKA

Jezero uprostřed hlubokých lesů se blyští v měsíčním světle. Na palouku mýtiny tančí a zpívají lesní žínky a laškují se starým vodníkem. Na staré vrbě nad jezerem tesklivá a v sebe zahleděná sedí Rusalka. Touží stát se člověkem, mít lidskou duši, aby mohla probudit lásku k sobě v neznámém, který sem při lovu přichází a hýčkán jejími lokty koupe se v jezeře. Rusalka nedbá úzkosti a varování vodníka a zmámená láskou k člověku vyhledá starou čarodějnici Ježibabu. Ježibaba jí přičaruje lidskou duši i postavu za velkou odměnu - průsvitný vodní šat a svůj hlas musí Rusalka obětovat. Ještě těžší je další podmínka. Nepodaří-li se Rusalce němé, bezbranné, udržet si lásku člověka, prokletá a družkami zavržená bude žít v hlubině a její vyvolený se stane obětí tohoto prokletí. Rusalka se nedá odradit a sotva se setká s princem, získá si svou zvláštní krásou jeho srdce. Princ si ji odvede na svůj zámek.

Podaří se Rusalce splnit druhou podmínku Ježibaby, udrží si lásku prince? Sotva, vždyť působí na všechny obyvatele zámku podivně. I starý hajný a kuchtík se bojí, tuší, že není člověk jako oni. Mezi ostatní svatební hosty přišla na zámek i cizí, krásná kněžna a její žár se příliš odráží od Rusalčiny tiché něhy. Kněžna prince nemiluje, ale závist a ctižádost ji ženou k boji o jeho přízeň. Láká jej zcela bezohledně a přelétavý princ, opojen její vášní, zapomíná na svou nevěstu. Starý vodník, jenž z obavy o Rusalku opouští lesní jezírko a stěhuje se do zámeckého rybníku, smutně sleduje Rusalčin žal. Když je svědkem, s jakou hrubostí při slavnostním plese princ Rusalku od sebe odvrhuje, proklíná jej a strhne Rusalku k sobě do vody. Vyděšený princ hledá spasení u kněžny, ta jej však prudce odmítne.

Zoufalství, beznaděj, hrůza z lidské věrolomnosti, to byl příliš krutý úděl pro ubohou věčnou bytost. Není to už krásná Rusalka, ale šerý, do věčného hladu jezerní tmy odsouzený přízrak. Zase je noc, jezero se blyští v záři měsíce, ale Rusalka, bledá jako ta měsíční záře, má vlasy popelavé a oči pohaslé. Znovu vyhledá Ježibabu, ráda by se vrátila ke svým sestřám, k jejich radosti a zpěvu. Bylo by to možné, ale podmínka je příliš krutá pro Rusalčino stále milující srdce. Lidskou krví, krví svého milého by musela smýt prokletí živlů a její ruka by musela zahubit toho, kdo zahubil ji. Rusalka raději volí svůj nešťastný úděl, jen aby její princ žil ve štěstí. Její oběť je však marná. Princ, prokletý vodníkem, onemocní, je jako uhranutý. Kuchtíka a hajného, kteří přišli k Ježibabě pro lék, zažene vodník. Pak se princ jako v mátohách vrací na místo, kde před časem našel svou tajemnou nevěstu. Znovu po ní touží, nechce se vrátit v rej světa, ale přivolá k sobě z jejich polibku smrt. Velkým zpěvem Rusalčina odpuštění opera končí.

DLOUHÝ, ŠIROKÝ A BYSTROZRÁKÝ

Byl jednou jeden starý král a ten měl syna. Toho si jednoho dne povolal k sobě a řekl mu: „Milý princí, já už jsem starý a možná už dlouho nebudu žít, ale než umřu, byl bych rád, kdyby ses oženil, a tím mě potěšil.“

Princ se zarazil a pak králi povídá: „Králi, můj tatínku, rád bych se oženil, ale nemám nevěstu, ani nevím o dívce, která by se mohla stát mou ženou.“ „To nevadí,“ nenechal se zaskočit král. Tady máš zlatý klíček, jdi do věže do poslední komnaty a tam si vyber svoji nevěstu.“

Princ nemeškal a hned se vypravil do věže. Vešel do poslední komnaty. Všude byly vyobrazeny ty nejkrásnější princezny, které kdy viděl. Rozhlížel se kolem sebe, ale nedokázal si z nich vybrat tu pravou. Najednou jeho zrak padl na místo zakryté plentou. Strhl plentu a spatřil tu nejkrásnější dívku. Měla nádhernou tvář i nádherné šaty. Byla však nesmírně bleďá. Vypadalo to, že se něčím velmi trápí. Princ měl jasno. Rozhodl se, že jen tato princezna se může stát jeho ženou. Hned spěchal za králem, aby mu to sdělil.

Když se král dozvěděl, kterou dívku si vybral, vypadal znepokojeně a pravil: „Ach princí, synu můj, tolik krásných princezen a ty sis musel vybrat zrovna tu, kterou ve své moci drží zlý černokněžník na svém hradě. Teď ti nezbyvá nic jiného, než jeho hrad najít a zakletou princeznu vysvobodit.“

A tak se princ vydal na cestu. Šel dlouhé dny, ale stále jen bezcílně bloumal. Nedařilo se mu najít správný směr.

Jednoho dne potkal Dlouhého. „Dobrý den princí, vezměte mě k sobě do služby, uvidíte, že se mnou bude spokojený,“ oslovil ho na jeho cestě. „A co umíš?“ zeptal se ho princ. „Já se umím vytahovat a mohu být tak dlouhý, jak si jen přejete,“ řekl a na důkaz svých slov se natáhl do takové výšky, že převyšoval i tu největší borovici v lese. Poté se rozhlédl do krajiny, zmenšil se a řekl: „Pojďte tudy princí, touto cestou se nejrychleji dostanete z lesa, beztak tu jenom bloudíte.“ A jak řekl, tak se stalo. Za chvíli vyšli z lesa. „Tebe rád vezmu do služby, budeš se mi hodit. Jen se prosím rozhlédni a řekni mi, kde má zlý černokněžník svůj hrad.“ Dlouhý se rozhlédl a našel cestu na hrad, po které se hned vypravili.

„Tamhle je můj kamarád Široký,“ povídá Dlouhý po chvíli. „Vezmi ho také do služby. Nebudeš litovat.“ Došli až k Širokému. „Co umíš?“ zeptal se ho princ. „Já se umím rozšiřovat a ucpu každý prostor, byť by byl sebevětší,“ odpověděl Široký a začal se tak rozpínat, že Dlouhý musel vzít prince na ramena a couvat před Širokým.

„Dobře,“ souhlasil princ, „tebe také vezmu do výslužby.“ A tak šli dál. Za chvíli Dlouhý a Široký povídají princí: „Princí, tamhle je náš kamarád Bystrozraký. Vezmi ho také do služby. Nebudeš litovat.“ Všichni tři došli až k němu.

„Kdo jsi a proč máš zavázané oči?“ zeptal se ho zvědavě princ. „Jsem Bystrozraký a oči mám zavázané, protože tak vidím to, co normální člověk bez šátku, a když si šátek rozvážu, vidím vše skrz naskrz, a budu-li chtít, dokážu pohledem spalovat a drtit věci kolem sebe.“ Na důkaz svých slov rozvázel šátek a roztavil skálu, která stála u cesty. „Dobře, беру tě do služby,“ souhlasil princ, a tak všichni pokračovali v cestě do hradu za zlým černokněžníkem.

Díky schopnostem Dlouhého, Širokého a Bystrozrakého se do večera dostali až k hradu, ve kterém se zabydli.

Celý hrad byl divný. Naháněl strach. Vše tu bylo bez života, jakoby v jediný moment ztuhlo všechno, co tu žilo. Všude kolem byli zkamenělí lidé.

Chvíli poté, co se princip a jeho doprovod zabydli, se objevil černokněžník. „Co tady pohledáváte?“ zeptal se zlým hlasem. „Přišli jsem vysvobodit princeznu z tvého zajetí,“ pravil neochvějným hlasem princ.

„Dobře,“ souhlasil černokněžník. Když ji po tři noci uhlídáte, dám ti ji, princí, pokud ale ne, všichni zkameníte.“

Poté přivedl princeznu. Princ, Dlouhý, Široký i Bystrozraký se zařekli, že celou noc budou princeznu hlídat a neusnou ani na chvíli. Jenže spánek byl silnější než oni a nakonec usnuli všichni.

K ránu se jako první probudil princ a rozhlédl se. Krve by se v něm nedořezal. Princezna byla pryč. Princ hned vzbudil své kamarády a požádal Bystrozrakého, ať se po princeznu podívá. Bystrozraký se rozhlédl a říká: „Už princeznu vidím, sto mil odtud je les, v tom lesu strom a na tom stromu je žalud a ten žalud je princezna. Dlouhý vzal Bystrozrakého na ramena a vydali se pro žalud. Neuplynula ani chvílička a už byli zpátky. Podali žalud princí, ten ho pustil na zem a z žaludu se záhy stala princezna. V tu chvíli přišel černokněžník, a když uviděl princeznu, zuřil a u pasu mu praskla jedna ze tří železných obručí. Vzal princeznu za ruku a odvedl ji pryč.“

Princ se celý den potuloval po hradě, neměl nic jiného na práci. Až zase večer přišel černokněžník s princeznou.

„Budeš princeznu hlídat další noc. Jestli ji neuhlídáš, zkameníte.“ Varoval je a odešel. Princ, Dlouhý, Široký i Bystrozraký si znovu slibovali, že v žádném případě neusnou a budu čilý celou noc. Spánek je ale opět přemohl.

Jako první se ráno probudil princ. I tentokrát zpanikařil a vzbudil Bystrozrakého. Ten chvíli hledal a pak povídá: „Dvě stě mil odtud je skála, v té skále je drahý kámen a ten kámen je princezna.“ Dlouhý vzal Bystrozrakého na ramena a kámen princovi přinesl. Ten ho pustil na zem a kámen se změnil v princeznu. Černokněžník byl opět naštvaný a tentokrát mu u pasu praskla druhá železná obruč.

Další den se princ a jeho kamarádi také jen tak pohybovali po hradě a čekali na poslední noc. Doufali, že tentokrát neusnou a princeznu uhlídají. To se jim ale znovu nepodařilo. K ránu vyskočil princ: „Kde je princezna?“ vykřikl. Probudil Dlouhého, Širokého i Bystrozrakého. Bystrozraký se hned rozhlédl po okolí, ale trvalo mu dlouho, než princeznu zahlédl, ale najednou radostně vykřikl: „Už ji vidím, 300 mil odtud je černé moře, v tom moři je mušle a v mušli perla a ta perla je princezna.“

Jenže bylo to moc daleko. Sám Dlouhý nevěděl, jestli takovou trasu zvládne ujít. Vzal si s sebou Širokého i Bystrozrakého a zvláště se Širokým se hodně pronesl, ale Dlouhý tušil, že ho bude potřebovat, a taky že ano.

Když přišli k moři, snažil se Dlouhý vylovit mušli, ale nebyl zas tak dlouhý a nedosáhl až na dno moře, a tak se Široký nafoukl, lehl si k moři a pil a pil, až mořská hladina klesla natolik, že Dlouhý mohl vzít mušli. Poté se vydali zpět, ale byla to cesta obtížná, Široký něco vážil a Dlouhý měl co dělat, aby ho donesl.

V tom okamžiku právě do komnaty za princem vstupoval černokněžník. „Tak kde máš princeznu?“ zeptal se radostně, když ji v pokoji neviděl. V tu chvíli, ale něco cinklo o zem a najednou tu princezna stála.

To Bystrozraký až sem dohlédl a zjistil, co se děje, a tak Dlouhý hodil perlu přímo do princovy komnaty.

Černokněžníkovi praskla třetí železná obruč, proměnil se v havrana a uletěl pryč.

Najednou celý hrad ožil. Nehybné sochy se začaly hýbat. Zkamenělí lidé zase žili a ani princezna už nebyla tak bledá. Krásně zčervenala! Zkrátka do celého hradu se vrátil život. Všichni se vydali zpět za králem na zámek. Král měl radost, že to takhle dopadlo a hned vystrojil princovi a princezně svatbu. Princ chtěl, aby jeho věrní kamarádi zůstali s ním na zámku, ale ty se s ním rozloučili. Život v zámku nebyl pro ně. Raději se znovu vydali na cestu a jestli žijí, jistě se někde toulají dodnes.

O PERNÍKOVÉ CHALOUPECE

Byla jedna chaloupka u lesa a v ní bydlel drvoštěp se svou zlou ženou a macechou jeho dětí – Jeníčkem a Mařenkou.

Drvoštěpova rodina byla chudá a brzy neměla téměř co jíst. To se nelíbilo hlavně maceše, a tak jednoho dne spustila: „Čtyři se tu neuživíme, půjdeme zítra do lesa a děti tam necháme.“ Drvoštěp nechtěl, ale macecha do něj tak dlouho hučela, až ho udolala. Jenže nevěděli, že to všechno slyšel Jeníček s Mařenkou. Mařenka se zoufale rozplakala, ale Jeníček dostal nápad. „Neboj Mařenko, my v lese nezůstaneme“, řekl odhodlaně a šel před chaloupku, aby nasbíral kamínky.

Druhý den se vypravili na cestu a Jeníček si celou cestu značil kamínky cestu, aby se mohli s Mařenkou večer snadno vrátit zpátky domů. Když přišli do lesa, macecha s tatínkem rozdělali oheň, nechali u něj děti a odešli. „Jdeme kácet dříví. Až skončíme, přijdeme pro vás“, řekla macecha a odešli.

Dětem bylo u ohýnku dobře a za chvíli usnuly. Když se probudily, byla už noc a nikdo nikde. Mařenka začala plakat, ale Jeníček ji uklidňoval: „Neboj Mařenko, já cestu domů najdu.“ A skutečně! Pod nočním měsícem se kamínky jen blyštěly, a tak se děti vydaly na cestu zpátky. Kamínky je dovedly až k jejich chaloupce! K ránu už byly obě děti zase doma ve svých postýlkách. Macecha z toho příliš radost neměla, ale co mohla dělat.

Jenže čas šel dál a bída byla čím dál větší. A tak jednoho dne macecha povídá: „Nic naplat, nemáme co do pusy, zítra odvedeme děti do lesa a necháme je tam. Jen musíme jít ještě hlouběji, aby už nenašly cestu domů“ Tatínek nechtěl, ale macecha ho opět přemluvila.

Jeníček s Mařenkou zase všechno slyšeli, a tak se Jeníček opět rozhodl, že nasbírá kamínky, ale ouha! Macecha je zamkla v pokoji. Jeníček si ale dokázal poradit. Rozhodl se, že krajíček chleba, co s sebou dostanou k obědu, bude cestou drobit, a tak najde opět cestu k jejich chaloupce.

Jak si řekl, tak také druhý den udělal. Opět přišli do lesa, kde je tatínek s macechou nechali. „Jdeme štípat dříví, do večera se vrátíme“, řekla macecha a odešli. Děti opět u ohýnku usnuly a probudily se až v noci.

Jeníček vyskočil na nohy a hned se chtěl vydat domů po stopách drobečků, kterými si značil cestu do lesa, ale nešlo to. Všechny drobečky sezobala lesní zvěř! Jeníček s Mařenkou byli ztraceni! Nezbylo jim nic jiného, než se spolehnout sami na sebe.

Dlouho bloudili lesem a snažili se najít cestu domů, až nakonec zabloudili k chaloupce. A nebyla to ledajaká chaloupka! Byla celá z perníku a dalších dobrůtek. A protože měli Jeníček s Mařenkou velký hlad, hned se pustili do sladkostí. „Kdopak mi to venku loupe perníček?“ Ozvalo se zevnitř. Děti se lekly, ale hned pohotově odpověděly. „To nic, to jenom větříček.“ A s chutí jedly dál.

Jenže nevěděly, že je to chaloupka zlé babi jagy, která si postavila chaloupku z perníku jen proto, aby do ní mohla lákat děti a potom je jíst! Babici to nedalo a nakonec vyšla ven, kde našla Jeníčka s Mařenkou, jak se cpou perníčkem z její chaloupky.

Chytla je a zavedla dovnitř. Jeníčka dala do chlívků, aby si ho vykrmila a snědla a Mařenka jí musela pomáhat. A tak Jeníček dostával samé dobrůtky – to proto, aby rychle přibíral na váze a aby si ho mohla zlá čarodějnice brzy uvařit a sníst. Vždy jednou za čas, přišla babice ke chlívků a chtěla, aby Jeníček vystrčil prstíček a ona mohla zjistit, jestli už tloustne. Jenže Jeníček nebyl hloupý a vždy ježibabě strčil kůstku. Ježibaba se velmi divila, že vůbec netloustne, až jednoho dne se dopálila a rozhodla se, že tak jako tak Jeníčka upeče a sní.

Mařenka velmi plakala, ale ježibaba se nedala obměkčit. „Nejdříve roztopíme pec a upečeme chleba“, oznámila babice. „Mařenko, vlez do pece a zjisti, jestli už je dost rozehřátá.“ „Ale já nevím, jak se do pece leze“, dělala ze sebe hloupou Mařenka. „Můžete mi ukázat, jak se leze do pece?“ Ježibaba vůbec netušila, že jde o lest a bez sebemenšího podezření si do pece vlezla. Mařenka ani chvíli neváhala a strčila babici do pece a zavřela ji tam. Potom běžela osvobodit Jeníčka a spolu utíkali domů, jen co jim nohy stačily.

Když doběhli do chaloupky, zjistili, že jejich macecha mezitím zemřela a jejich tatínek ode dne, co je nechal v lese, se velmi trápil a každý den své děti hledal. Jakou měl teď radost z jejich návratu! A tak se společně radovali a slíbili si, že už navždy budou spolu ve své chaloupce na kraji lesa.

SMOLÍČEK PACHOLÍČEK

Smolíček byl malý pacholíček a byl u jednoho jelena, který měl zlaté parohy. Jelen chodíval na pastvu, a vždycky když odcházel, přikazoval Smolíčkovi, aby zavřel a nikoho nepouštěl. Smolíček vždy měl zavřeno a dlouho nikdo na dveře nezaklepal. Jednoho dne ale kdosi na dveře zaklepal, a když se Smolíček ptal, kdo to, ozvaly se zvenčí líbezné hlásky:

Smolíčku, pacholíčku,
otevři nám Tvou sedničku,
jen dva prstíčky tam strčíme,
jen co se ohřejeme,
hned zas půjdeme.

Smolíček otevřít nechtěl; hlásky venku ještě líbezněji prosily. Smolíček byl by jim rád otevřel, ale bál se jelena. Že jim neotevře, ne a ne, a neotevřel. Když přišel jelen, povídal mu Smolíček, že někdo klepal na dveře, že líbezné hlásky prosily, aby jim otevřel; on však že neotevřel. „Dobře jsi udělal, Smolíčku, žes neotevřel, to byly jeskyňky. Kdybys byl otevřel, byly by Tě odnesly.“ Smolíček byl rád. Druhý den šel zase jelen na pastvu a Smolíček zavřel. Tu zanedlouho ozvou se přede dveřmi ještě líbeznější hlásky než před tím dnem:

Smolíčku, pacholíčku,
otevři nám Tvou sedničku,
jen dva prstíčky tam strčíme,
jen co se ohřejeme,
hned zas půjdeme.

Smolíček že neotevře, ač by rád byl otevřel a na jeskyňky se podíval. Tu začaly jeskyňky přede dveřmi zimou se třást a plakat, až to bylo Smolíčkovi líto. I pootevřel jim malilinko dvířka, co by tam mohly dva prstíčky strčit. I děkovaly mu jeskyňky a hned strčily mezi dveře dva bělounek prstíčky, pak celou ruku, a huš byly v sedničce, Smolíčka uchytyly a pryč s ním utíkal. Tu se pustil Smolíček do volání:

Za doly, za hory,
mé zlaté parohy,
kde se pasou!
Smolíčka, pacholíčka,
jeskyňky nesou.

Jelen se nedaleko pásal, a jak slyšel Smolíčkův hlas, přiběhl a jeskyňkám ho vzal. Doma dostal prý Smolíček výlupek na pamětnou, aby podruhé nikomu neotvíral. Smolíček si umínil, že neotevře, i kdyby jeskyňky ještě líbezněji prosily. Kolik dní nepřišel nikdo, až zase jednoho dne ozvaly se přede dveřmi hlásky:

Smolíčku, pacholíčku,
otevři nám Tvou sedničku,
jen dva prstíčky tam strčíme,
jen co se ohřejeme,
hned zas půjdeme.

Smolíček ale jako by je neslyšel, až když tuze zimou se třásly, a tolik prosily, aby je trošinku jen ohrát nechal, povídal, že jim proto neotevře, že by ho zase odnesly:

„Ne, my Tě neodneseme, a kdyby, nemáš se čeho bát, u nás by ses měl lépe než zde, všeho bys měl hojnost, a my bychom si s Tebou ustavičně hrály.“ Smolíček dal se zase umluvit a pootevřel, ale jeskyňky mžikem octly se v sedničce, Smolíčka uchytyly, a pryč s ním utíkajíce, hrozily mu, že ho zabijou. Smolíček volal zase:

Za doly, za hory,
mé zlaté parohy,
kde se pasou!
Smolíčka, pacholíčka,
jeskyňky nesou.

Ale tenkrát bylo darmo, jelen pásal se daleko, neslyšel ho, a jeskyňky ho donesly až domů. Ubohý Smolíček měl se dobře ..... to je pravda, samými lahůdkami ho krmily, ale jen proto, aby ztloustl, a pak chtěly si ho zabít. Zavřely ho a žádná si s ním nehrála. Když už mnoho dní u nich byl a mnoho dobrot a lahůdek snědl, přišly jeskyňky k němu, a že aby jim ukázal malíček; když jim malíček ukázal, řízly do něho, jestli by dost tlustý byl. Zdál se jim dost tlustý; vzaly ho tedy, svlékly ho, položily do korýtka a nesly do pece. Smolíček byl v hrozném úzkosti, prosil je, aby se slitovaly, ale ony nic ..... i pustil se milý Smolíček do pláče a volání:

Za doly, za hory,
mé zlaté parohy,
kde se pasou!
Smolíčka, pacholíčka,
jeskyňky pryč nesou!

Tu se ozvou rychlé skoky, jelen zlatoparohatý přiběhne, Smolíčka pacholíčka nabere na parohy a pryč s ním uhání domů. Doma ale Smolíček dostal co proto a plakal a slíbil, že už bude vždycky poslouchat, a že nikdy více jeskyňkám neotevře, a taky neotevřel.

ZDROJ: www.promaminky.cz

O BUDULÍNKOVI

Žila jednou jedna babička a dědeček a ti měli svého Budulínka. Každý den chodívali do práce a Budulínek zůstával doma sám. Babička mu pokaždé říkala: „Buď hodný, Budulínku, hezky si hraj a nikomu neotvírej! Navařila jsem ti hodně hrášku, ten máš přeci ze všeho nejraději. Dala jsem ti ho do pece.“

Budulínek si hrál, jak mu babička nařídila a když na něj přišel hlad, otevřel pec a s chutí se pustil do hrášku. V tu chvíli přišla liška ryšavá a Budulínka prosila: „Budulínku, dej mi trochu hrášku, povozím tě na ocásku.“

Budulínek lišce dát nechtěl. Ale liška ho tuze prosila: „Budulínku, dej mi trochu hrášku, povozím tě na ocásku! Pojedeme po lavici, pojedeme po světnici.“

Protože se Budulínek najedl dosyta a ještě mu něco zbylo, lišce otevřel, přistrčil jí talíř a povídá: „Tady máš a jez!“

Liška hrášek snědla, Budulínka vzala na ocásek a vozila ho po lavici, vozila ho po světnici, poté s ním vyběhla na silnici, ze silnice do polí, z polí do lesa a tam šup do liščí nory!

Když babička s dědečkem přišli domů Budulínek ve světničce nebyl. Marně ho hledali, ale Budulínka nikde nenašli. Babička plakala a neustále naříkala. Dědeček se na ní nemohl dívat, zval housličky, babičce dal bubínek a šli Budulínka hledat.

Došli až do hustého lesa a tam uviděli liščí noru. Zdálo se jim, že tam slyší Budulínka plakat. Dědeček zbystřil, rychle naladil housličky babička zase bubínek a oba začali hrát a zpívat písničku: „Máme doma housličky a pěkný bubínek, jsou tam tři lištičky a náš Budulínek.“

Starou lišku to rozzlobilo, a proto mladé lišce řekla: „Jdi a vyříd' jim, ať přestanou hrát, že mě bolí hlava!“ Mladá liška vystrčila ven hlavu, dědeček toho využil, chňapl ji a strčil ji do pytle!

S nadšením že malou lišku chytili, hráli a zpívali dál: „Máme doma housličky a pěkný bubínek, jsou tam dvě lištičky a náš Budulínek.“

To starou lišku velmi rozhněvalo a poslala ven druhou lištičku: „Jdi a vyříd' jim, ať přestanou hrát, že mě bolí hlava!“ Druhá lištička také vytáhla hlavu ven, dědeček neotálel a šup s ní do pytle!

A začali hrát potřetí: „Máme doma housličky a pěkný bubínek, je tam jedna lištička a náš Budulínek.“ To už se liška rozhodla, že se půjde sama podívat, když se ani jedno z nezbedných dětí nevrátilo.

Vystrčila hlavu z nory, dědeček ji čapnul a strčil ji do pytle, ten zavázal a Budulínka vytáhl z nory ven. Ten byl uplakaný a slíbil dědečkovi a babičce, že už bude poslušný a nikomu otvírat nebude. Dědeček s babičkou byli tak šťastní, že mají svého Budulínka zpátky, že mu samou radostí odpustili.

A jak si poradil děda s liškami? Hodil pytel na zem a liškám vyprášil jejich kožichy pořádným proutkem. Poté pytel rozvázal, lišky z něj vyskočily a velkou rychlostí utíkaly pryč

O KOBLÍŽKOVI

Žili kdysi v malé chaloupce, na kraji vsi, až u lesa, dedeček a babička. Jednou ráno dostal dedeček chuť na koblíhy. A tak šel za babičkou a poprosil ji: „Babičko, prosím tě, usmaž mi dnes k snídani koblížek. Dostal jsem na něj velikou chuť.“ A babička se dala do přípravy koblížka.

Vzala trochu mouky, trochu smetánky, vajíčko a cukr, udělala těsto a na másle koblížek usmažila. Pak ho položila na okno, aby vychladl. Jenže koblížek byl neposeda. Chvilí kouká nalevo, chvilí napravo, támhle je louka a tam ves, tam je cesta, za ní les. A už se po té cestě kutálí pryč. Kutálí se kolem té louky, až do lesa.

A potká zajíce: „Koblížku, koblížku, já tě sním!“ A už se olizuje.

„Nejez mě, zajíčku, zazpívám ti písničku.“ Zajíc nastražil uši a koblížek se dal do zpěvu:

„Já jsem koblížek,
z mouky dělaný,
smetanou mísený,
na másle smažený,
na okně chlazený.
Dědovi jsem utekl,
babiče jsem utekl,
a tobě, zajíčku,
uteču taky!”

A kutálel se, až se za ním prášilo. Než se zajíček vzpamatoval, byl už koblížek pryč.

Kutálel se dál a potkal šedého vlka. Vlk byl stále hladový, jako každý správný vlk, a tak zastoupil koblížkovi cestu a povídá:

„Koblížku, koblížku, já tě sním!“ A cení zuby.

„Nejez mě, vlku, zazpívám ti písničku.“ Vlk zavřel tlamu a koblížek se dal do zpěvu:

„Já jsem koblížek,
z mouky dělaný,
smetanou mísený,
na másle smažený,
na okně chlazený.
Dědovi jsem utekl,
babiče jsem utekl,
zajíčkovi jsem utekl,
a tobě, vlku,
uteču taky!”

Kutálel se dál a potkal medvěda huňáče. Medvěd rád sladké a tak se zálibně dívá na koblížka a povídá:

„Koblížku, koblížku, já tě sním!“ A už natahuje tlapy.

„Nejez mě, medvěde, zazpívám ti písničku.“ Medvěd se posadil a koblížek se dal do zpěvu:

„Já jsem koblížek,
z mouky dělaný,
smetanou mísený,
na másle smažený,
na okně chlazený.
Dědovi jsem utekl,
babiče jsem utekl,

zajíčkovi jsem utekl,
vlkovi jsem utekl,
a tobě, medvěde,
uteču taky!”

Kutálel se dál a potkal lišku chytračku. A ta k němu hned běží: „Vítám tě, koblížku! Jak jsi hezoučký, kulaťoučký, červeňoučký!”

A koblížek se začervenal ještě víc a byl rád, že ho liška pochválila, a hned spustil svoji písničku:

„Já jsem koblížek,
z mouky dělaný,
smetanou mísený,
na másle smažený,
na okně chlazený.
Dědovi jsem utekl,
babičce jsem utekl,
zajíčkovi jsem utekl,
vlkovi jsem utekl,
medvědovi jsem utekl,
a tobě, liško,
teprve uteču!”

„To je ale krásná písnička,” povídá liška a naklonila se ke koblížkovi, „ale já už jsem moc stará a nějak špatně slyším. Vyskoč, posad se mi na čumák, ať tě lépe slyším. A zazpívej ji ještě jednou a hlasitěji.”

Koblížek byl ještě radši. Líbím se jí já a líbí se jí i má písnička. Vyhoupł se lišce na čumák a zazpíval:

„Já jsem koblížek,
z mouky...”

A liška udělala ham a snědla ho.

VLK A KŮZLÁTKA

V chaloupce u lesa zůstávala koza se svými pěti roztomilými kůzlátky. Jednou ráno jim povídala: „Poslechněte, milé děti, půjdu na lesní louku pro čerstvou trávu, buďte tu hodné, nehašteřte se spolu a nikomu neotvírejte, jenom mně, až vám řeknu:

„Děťátka, kůzlátka,
otevřte mi vrátka,
jsem vaše maminka!“

Buďte opatrné, mohl by k vám přijít vlk a ten by vás všechny snědl!“

Kůzlátka se otrásla strachem, když jen zaslechla o vlku, a slíbila, že neotevrou nikomu jen mamince. Koza se rozloučila s dětmi, vzala hrábě na rameno a odešla.

Sotva zašla kousek dál do lesa, vyšel z roští vlk. Mlsně se olízl a pomyslel si: „Tak, teď šla paní koza na trávu, a já se půjdu trochu podívat na její děti.“

Kozy se bál, protože měla špičaté rohy, ale kůzlátka ještě nemají velkých rohů — těch se nebojí, ta se mu neubrání!

Když došel k chaloupce, zabouchal na vrátka a zavolal, jako volávala koza:

„Děťátka, kůzlátka,
otevřte mi vrátka,
jsem vaše maminka!“

Kůzlátka však poznala podle chraplavého hlasu, že to není maminka. Vysmála se vlkovi a řekla:

„Maminka má tenčí hlásek,
jako ptáček konipásek!
Ty nejsi naše maminka!“

Vlk se rozběhl ke kupci a koupil si tam hroudu páleného cukru, aby měl tenčí hlásek. Když cukr snědl, vrátil se k chaloupce, zaklepal a tenkým hlasem zavolal:

„Děťátka, kůzlátka,
otevřte mi vrátka,
jsem vaše maminka!“

Kůzlátka nemohla rozeznati, je-li to hlas mamčin nebo ne. Radila se chvíli mezi sebou, mají-li otevřít? Největší řeklo: „Ukaž nám dříve nohu!“

Vlk vstrčil svou hnědou drápatou tlapu pod vrátka. Sotva ji kůzlátka shlédla, zvolala:

„Naše maminka má hezčí nožky,
na nich má bílé punčošky!“

Vlk uháněl k pekaři a řekl: „Dej, pekaři, dej mi kus těsta, škrábl jsem se do nohy, nemohu krev zastavit; nedáš-li, sním tě!“

Pekař mu dal těsta, vlk si je přilepil na tlapu a utíkal k mlynáři a řekl: „Dej, mlynáři, dej mi mouky, nedáš-li, sním tě!“

Mlynář mu dal mouky, vlk posypal si jí nohu polepenou těstem a utíkal k chaloupce.

Zabouchal na vrátka a volal tenkým hlasem:

„Děťátka, kůzlátka,

otevřte mi vrátka,
jsem vaše maminka!“

Přítom podstrčil zabílenou nohu pod vrátka. Kůzlátka spatřila bílou nohu vlkovu a myslila, ubožátka, že je to maminčina bílá nožka.

Otevřela dvířka — vlk vskočil mezi kůzlátka a snědl je — jen nejmenší se schovalo za hromadu slámy do koutka, toho neviděl. Ani by už snad nemohl je snísti, tak tuze byl najeden.

Těžce oddychoval a pomalu odešel od chaloupky, svalil se do trávy a usnul.

Za chvíli přišla koza s plnou náručí pěkné zelené trávy. Jak se ulekla, když našla chlívek otevřený a děti nikde neviděla. Začala naříkati a volati: „Ach, děťátka, má kůzlátka, kde jste, moje ubožátka!“ Tu se ozval slabounký hlásek z koutku: „Maminko, jen já jsem tady!“ Koza odhrnula slámu a našla tam nejmladší kůzlátka všechno ulekané a uplakané.

Sedla si k němu na slámu, a ono jí vše vyprávělo, co se stalo s ostatními kůzlátky.

Koza řekla: „Půjdu vlka hledat, musí mi vrátit moje děti!“ Vyšla ven.

Nedaleko chaloupky zaslechla chrápání, přijde ke křoví a vidí vlka v trávě. Usnul po těch hodech a chrápal.

Koza zahrozila a povídala: „Počkej, dám ti za to, žes mi snědl kůzlátka.“

Vrátila se do chaloupky a vzala si nůžky a jehlu s nití. Pak rozpárala vlkovi břicho — a tu — hup, hup, vyskákala z něho kůzlátka! Kůzlátka nevěděla co dělat radostí, když uviděla zase svou maminku. Teprve se radovala!

Vlk pořád spal. Koza poručila dětem, aby přinesly hodně kamení. Kůzlátka se rozběhla a za chvíli už ležela vedle vlka hromada kamení.

Koza mu je nasypala do břicha a břicho zašila silnou nití. Pak utekla s dětmi do chaloupky, zavřela dvířka a skulinou se dívala, co bude vlk dělati, až se vzbudí?

Za chvíli se vlk probudil — protáhl se a tuze se divil, co to v něm tak rachotí. S namáháním se postavil na nohy. Jak udělal krok — hrr — hrr, tak v něm kamení rachotilo. Vlk kroutil hlavou, co se to s ním děje? Pomalounku se loudal ke studni, vylezl na roubení a chtěl se napít, protože měl velkou žízeň.

Ale jak se nahnul, kamení se mu nahrnulo kupředu — najednou to žbluňklo, až voda vysoko vystříkla — vlk spadl do studně a utopil se.

Koza s kůzlátky vyběhla z chaloupky. Když kůzlátka viděla, že vlk ze studně nevyleze a že jim neublíží, měla teprve radost a tančila s kozičkou — mamičkou kolem studně.

BAJAJA

Mladý král se musel s manželkou svou rozloučit a odebrat se do boje. Nedlouho po jeho odjezdu porodila královna dvojčata, oba syny. Bylo radovánek po celé zemi, až nebylo možná, a hned se vypravili poslové, kteří radostnou zprávu králi donést museli. Chlapci byli zdraví a rostli jako buci; než ten, co byl o nějaké okamžení starší, měl se lépe k světu než druhý, a tak zůstali, i když trochu povyrostli. Starší byl vždy jen na dvoře, běhal, skákal a sápal se na koníka, jenž s ním byl stejného stáří. Druhý ale nejraději po měkkých koberecích hopkal, okolo matky se batolil a jinam nevyšel, leč s ní do zahrady; proto také máti prvnímu nepřála a mladší zůstal jejím mazánkem. Bylo chlapcům sedm let, když se král z boje navrátil a s nevyšlouvanou radostí matku i děti k srdci přivinul.

„Který je přece starší z nich a který mladší?“ ptal se otec královny.

Ta myslíc, že se ptá manžel proto, aby věděl, který má být nastávajícím králem, podstrčila svého mazánka za staršího. Král miloval sice své děti stejnou mírou, ale když přišli do mládeneckých let, slyšel přece starší jmenovati mladšího budoucím králem, a to mu bylo líto tak, že ho život doma omrzelo a on jen do světa toužil. Jedenkrát se na svou bolest a lítost malému koníkovi stěžoval a povídal mu, že by nejraději z domu pryč.

Tu mu odpoví kůň lidským hlasem: „Když se ti doma nelíbí, jdi do světa, ale bez otcova dovolení nechod ani krok. Radím ti však, abys nebral žádného s sebou a na jiného koně nesedal než na mne. Bude to k tvému štěstí.“

Princ se podivil, že mluví kůň lidským hlasem a ptal se ho, jak to přichází. Koník mu odpověděl: „Na to se mě neptej; já chci být tvým ochráncem a rádcem, dokud mě poslouchat budeš.“

Princ přislíbil koníkovi, že se ve všem podle jeho rady zachová, a odešel do zámku tázat se otce, smí-li do světa. Když svou žádost rodičům přednesl, nechťel otec nikterak k tomu svolit, ale matka byla hned svolná. Avšak princ od svého předsevzetí neupustil, a konečně i na otci svolení vymámil. Hned se měli chystat služebníci, koně a komanstvo pro prince na cestu. Než ten si to vše zapověděl a řekl otci: „Nač potřebuji, otče, tolik komanstva, koňů a lidí okolo sebe, já si vezmu něco peněz a pojedu na svém malém koníku sám a sám do světa; to mi nenadělá tolik starosti a obtíže.“

Zase musel otce prosit, než mu to dovolil. Konečně bylo všecko k cestě uchystáno, malý kůň stál osedlán u vrat a nahoře se loučil princ se svými rodiči a s bratrem. Plakali všichni hořce, a poslední chvíli to bylo i matce líto, že dítě tak do světa jít nechává; i přikazovala mu přísně, aby buď za rok domů přijel, anebo alespoň o sobě vědět dal.

Za nějakou hodinu klusal s ním koník v širém poli hezky daleko za hlavním městem. Někdo by si myslil, že není sedmnáctiletý kůň již tak čerstvý! Ale ten kůň nezestárnul, protože to nebyl obyčejný kůň; srst měl jak aksamit a nohy jak strunky a čerstvý byl jak srna. Cesty ubývalo; dlouho jeli, aniž věděl princ, kam ho koník nese, když viděl pojednou věže krásného města. Tu se uhnul koník z dráhy, klusal přes pole až k jedné skále, která stála nedaleko pěkného lesíka, a když tam přijeli, kopnul nohou do skály, ona se otevřela, a oni vjeli dovnitř. Byla to pěkná pohodlná stáj.

„Nyní mě tady necháš,“ řekl koník k princovi, „a sám půjdeš do blízkého města ke dvoru; musíš se vydávat ale za něměho. Král tě do služby přijme, měj se ale na pozoru, ať se nepodřekneš. Když budeš něco potřebovat, nechť je to cokoliv, přijď ke skále, třikrát zaklepej, a skála se ti otevře.“

Princ si pomyslel: můj koník je tak moudrý, on jistě ví, k čemu mi to poslouží; vzal své šaty a šel. Přišel do sídelního města, které bylo nedaleko skály, a dal se u krále ohlásit. Krát viděl, že je němý, slitoval se nad jeho mladostí a podržel ho u sebe. Brzy však viděl, že jej může velmi dobře ke všemu řízení potřebovat. Ať bylo v zámku co bylo, on věděl ve všem rady a celý den po zámku běhal a šukal. Potřeboval-li král písaře, nebylo nad něj šikovnějšího. Všichni ho měli rádi, ale že byl němý a na všecko jen „bajaja“ odpověděl, zůstalo mu to jméno Bajaja, že ho potom žádný jinak nejmenoval.

Král měl tři dcery, jednu krásnější než druhou. Nejstarší se jmenovala Zdoběna, druhá Budinka a ta nejmladší Slavěna. U těch tří dívek byl Bajaja nejradši a také měl dovoleno s nimi třeba celý den pobýti.

Vždyť byl němý, k tomu tváře snědé až strach a nosil jedno oko zavázané; mohl-li král mysliti, že by se které princezně zalíbil? Princezny ho ale přece měly rády, a všude musel s nimi chodit. On jim vil věnce, přinášel kytice, svíjel zlaté nitě, kreslil ptáky a rozličné květiny k vyšívání, a to se jim líbilo. Té nejmladší ale sloužil nejraději, a co pro ní udělal, bylo vždy nejkrásnější, takže jí sestry v žertu škádlily. Slavěna byla učiněná dobrota a nechala si vše od sester líbit.

Krátký čas byl Bajaja při dvoře. Jednou zrána přijde do síně, kde král snídával, a vidí ho celého zarmouceného sedět. I ptá se ho znamení, co mu schází.

Král se na něho smutně podíval a řekl: „Milý hochu, proč se mě ptáš; nevíš-li, jaké neštěstí nám hrozí a jak trpké tři dni mi nastanou?“

Bajaja zakroutil hlavou, že neví, a na jeho tváři bylo vidět velké leknutí. Řekl mu zase král: „Tedy ti to povím, ač nám pomoci nemůžeš. Před lety sem přilétli tři draci, jeden devítihlavý, druhý osmnáctihlavý a třetí sedmadvacetihlavý. Byla tenkrát taková nouze v mém městě, že hrůzou vlasy na hlavě vstávaly. Lidé se schovávali, protože nebyli životem jisti. Pomalu nebylo již kouska dobytka nikde, poněvadž se všecko těm obludám dát muselo, aby se do města nepustily. Nicméně přece mnoho lidí sežraly. Nemoha se déle na ten nárek dívat, dal jsem přivést ke dvoru kouzelníci, aby mi pověděla, čím bych ty obludy ze země vyhnal. Ale běda, když mi oznámila, že tím, jestli jim připovím své tři dcery, které mi právě rozkvétaly. Já myslel, že si pomohu, jen když je ze země odbudu, a přislíbil jsem tu neslýchanou obět. Královna hořem zemřela, ale dcery se o tom nedověděly. Od té chvíle se draci vystěhovali a po všecka ta léta nebylo o nich slechu, až včera večer pastýř přiběhl celý bez sebe, že jsou draci zase tu v té samé skále, kde dříve byli, a že ukrutně řvou. Já nešťastný otec, zítra musím dát první své dítě v obět pro svou zem, pozítří druhé a pak třetí, a potom budu žebrákem.“

Tak bědoval ubohý krát a vlasy z hlavy si trhal.

S tváří sklíčenou šel Bajaja k princeznám, ale na smrt se jich zděsil. V černých šatech, tváře jako z bílého mramoru, seděly všechny tři vedle sebe a plakaly přezalostně, že mají svůj mladý věk tak ukrutným způsobem skončit. Bajaja je začal těšit a ukazoval, že se jistě nějaký vysvoboditel pro ně

najde. Nebohé toho neslyšely a nepřestaly slzy prolévat. Takový zmatek a zármutek byl po celém městě, neboť každý královskou rodinu miloval. Celé město bylo zároveň s hradem černým sukem potaženo.

Bajaja spěchal tajně z města přes pole ke skále, kde měl koníka zavřeného; když třikrát zaklepal, skála se otevřela, a on vešel do ní. Pohladil koníkovi lesklou hřívou, políbil mu bílou lysinu a řekl: „Koníku milý! Nyní jdu k tobě o radu a pomůžeš-li mně, budu navždy šťasten.“ Nato začal koníkovi vše, co se v zámku událo, vypravovat.

„O tom o všem vím“, odpověděl koník, „a proto jsem tě sem přivedl, abys princeznám pomohl. Zítرا časně zrána sem přijď, a já ti ostatní povím.“

S velkou radostí běžel Bajaja k zámku a mnohý mu to mohl za zlé mít, že je tak vesel; ale naštěstí ho nikdo neviděl. Celý den nevyšel princezných pokojů a všelicos vymýšlel, jak by je poněkud potěšil, což se inu ale nepodařilo.

Druhý den ráno ještě za soumraku byl již u skály. Koník ho přivítal a řekl: „Nyní zdvihni pod mým žlabem kámen, a co tam najdeš, to vyndeš.“

Bajaja s ochotností poslechl a vyndal z díry, která pod kamenem skryta byla, velkou truhlu. Koník inu poručil, aby ji otevřel, a když i to učinil, vytáhl troje krásné šaty, meč a uzdu na koně. Jedny šaty byly červené, stříbrem a diamanty vyšívane, a co na nich pevného, bylo z lesklé ocele; k tomu bílý a červený chochol. Druhé byly celé bílé, zlatem vyšívane a brnění a přilbice ze zlata; chochol bílý. Třetí byly ale světlomodré, stříbrem, diamanty a perlami bohatě vyšité; k tomu bílý a modrý chochol. Ke všem třem byl jediný meč, jehož pochva se drahým kamením jen svítila, tak jako uzda na koně.

„Ty troje šaty jsou tvoje, napřed ale vezmi ty červené.“

Bajaja se přistrojil, připjal si meč a uzdu hodil koni přes hlavu.

„To ti povídám, nesmíš se bát a ze mne slézt. Jen sekej do té obludy a spolehni na svůj meč.“ Tak přikazoval koníček, když vyjžděl ze skály. Zatím bylo v zámku smutné loučení a zástup lidstva vyprovázal ubohou Zdoběnu z města. Již byli nedaleko osudného místa, princezna slezla, a když viděla, že má jít ke skále, padla ve mdlobách na zem. Tu letí zdáli kůň a na něm sedí rytíř s červeným a bílým chocholem. Když přijel až k nim, poručil, aby se lidé vzdálili, princeznu odvedli a jeho nechali samotného. S jakou radostí každý ten rozkaz vyplnil, to můžeme pomyslet; ale princezna nechtěla odejít, ona se chtěla dívat, jaký to konec vezme.

Sotva vstoupili na jeden vrch, již se třesením skála otevřela a devítihlavý drak vylezl ven, ohlížeje se po své kořisti. Tu přiskočí na koníku Bajaja, vytáhne meč, jedním rázem utne tři hlavy. Drak se svíjel, plil oheň a házel sebou, až mu jed daleko široko stříkal, ale princ toho nedbal, sekal, až mu všech devět hlav usekal, ostatní dodělal koník kopyty.

Když drak zahynul, obrátil se princ a ujížděl, odkud přijel. S podivením hleděla za ním Zdoběna, ale vzpomněla si, že otec bude čekat, proto se rychle k zámku s celou družinou obrátila. Vypsati otcovu radost, když viděl dceru živou, a radost sester, že se snad i jim vysvoboditel dostaví, kdož by s to byl! Bajaja také přiběhl a tu pořád ukazoval, aby věřily, že jim bůh vysvoboditele pošle. Ač měly strach před druhým dnem, přece byly již veselejší a s Bajajou hovořily.

Druhý den byla vyvedena Budinka. Tak jako první den sestře, stalo se i jí. Sotva na místo přijeli, viděli rytíře s bílým chocholem přijíždět a za nějakou chvíli s osmnáctihlavým drakem statně se potýkat, až obluda zdechla. Po vykonané seči ujížděl jako první den. Když se princezna do zámku vrátila, litovali všichni, že udatnému rytíři svou vděčnost prokázat nemohou.

„Já vím, sestry,“ řekla Slavěna, když byly pohromadě, „vy jste rytíře neprosily. Ale já před něho kleknu a tak dlouho budu žádat, aby se mnou šel, až to učiní.“

„Co se směješ, Bajajo?“ ptala se Zdoběna, vidouc usmívající se tvář němého. Ale Bajaja začal skákat po pokoji a dával na srozuměnou, že se těší na toho rytíře.

„Blázne, ještě tu není,“ odpověděla Zdoběna.

Třetí den byla vyvezena Slavěna, a tenkrát sám král s ní jel. Srdce se nebohé hrůzou třásl, když pomysla, nepřijede-li vysvoboditel, že bude draku dána. V tom okamžení strhnul se radostný křik, že rytíř jede. Tak jako první dva draky, zabil Bajaja i třetího, ač on i kůň jeho, mdlobou div neklesl. Tu přistoupil král i Slavěna a prosili rytíře, aby s nimi do hradu jel, což on nikterak učinit nechtěl. Slavěna klekla před ním, a chopivši se jeho roucha, prosila tak snažně, tak libě, že princovi srdce tlouklo. Vtom sebou koník trhl, a již nebylo rytíře vidět.

Smutná, že se nemůže svému vysvoboditeli odměnit, vracela se Slavěna s otcem domů. Všichni mysleli, že přivedou rytíře, ale naděje opět je zklamala.

Nyní byli zase všichni šťastni! To ale netrvalo dlouho, a nový zármutek jim nastal. Jednoho dne dostal král vyzvání od sousedního krále k válce. Ulekl se toho král velice, neboť věděl, že je soused mnohem silnější. Hned tedy rozepsal listy, a poslové se rozletli na vše strany, aby sezvali knížata a velké pány ke královskému dvoru na sněm. To se stalo v rychlosti a panstvo se sjelo co nevidět. Král jim svou starost přednesl a o pomoc je prosil, podáváje za odměnu své dcery. Kdož by se byl za takovou odměnu zdráhal? Všichni se rozjeli a slíbili, že se v určitý den s vojsky svými dostaví. Nyní se chystalo vše k boji a král sám chtěl své vojsko do pole vésti. Předposlední den přijela knížata a konala se velká hostina; potom se rozloučil král s plačícími dcerami, přikázal ještě Bajajovi, aby dal na vše pozor, a při zvuku trub a píšťal brali se do pole.

Bajaja byl slova králova poslušen, na všechno dohlížel, ale přece neopomnul s největší ochotou o všelijaké vyražení princeznám se starati, aby se jim nezastesklo. Najednou mu ale napadlo, že stůně, a nedbaje na lékaře, který mu chtěl pomoci, povídal, že si půjde sám pro koření, které ho lépe než všechny léky vyhojí. Princezny si pomysly, že je blázen, a nechaly ho jít. On ale nešel na koření, to nerostlo beztoho pro jeho bolest nikde jinde než v jasných očích krásné Slavěny, on šel k svému koníkovi, aby se s ním poradil, má-li králi ve válce pomoci. Koník ho přivítal, poručil mu, aby oblékl bílé šaty, vzal meč, vsedl na něj, že pojedou do boje. Bajaja ho za to zlíbal.

Kolik dní již trvala válka, a královo vojsko sláblo, nemohouc odolati velké síle nepřátel. Byla určena hlavní bitva na druhý den, kde se mělo roz-

hodnout, kdo s koho. Celou noc dával král rozkazy, a vypravil také posly k dcerám s nařízením, co se státi má, kdyby prohráli.

Ráno se odevzdali do ochrany boží a stavěli se v šiky. V tom okamžení zazněly trouby, zbraně začaly řinčet, střely lítat, a křik a lomoz se rozléhal po širém údolí. Tu se octne mezi nepřáteli jinoch v bílých šatech, zlaté přilbici s bílým chocholem. Seděl na malém koni a v ruce držel ohromný meč, kterým tak rázně do nepřátel sekal, že nemyslili jináče, než že to zlý duch kyjem do nich mlátí. Tu se vzpamatovalo i královské vojsko a statnému hrdinovi po boku se postavilo. Vkrátce couvali nepřítel, a když bílý rytíř jejich vůdce zabil, rozprášili se jako stádo bez pastýře. Tu byl však bílý rytíř lehce na nohu raněn, takže mu krev bílé roucho zbarvila. Jak to král spatřil, skočil dolů, roztrhl svůj plášť a zavázal mu sám krvavou ránu, prose jej, aby s ním do stanu vešel. Ale rytíř mu poděkoval, bodl koně a byl tentam. Král lítostí div neplakal, že mu již počtvrté rytíř ujel, kterému tolikerymi díky povinován byl. Vítěz vracel se s nesmírnou kořistí domů. S jásáním byl v hlavním městě přivítán a v zámku byly přichystány rozličné slavnosti a radovánky.

„Nuže, správce můj,“ oslovil král Bajaju, „jak jsi řídil dům náš, co jsem byl vzdálen?“

Bajaja pokynul, že dobře, ale princezny se daly do smíchu a Slavěna pravila: „Musím ti žalovat, otče, na tvého správce, neboť je neposlušný. Začal stonat, lékař náš chtěl mu dáti lék dobrý, on ale pravil, že si sám půjde pro koření. Šel, a nepřišel až za dva dni, celý chromý a churavější, než byl dříve.“

Král se na Bajaju obrátil, ten však se usmál a zatočil na patě, jako by ukazoval, že mu pranic neschází. Když slyšely princezny, že jejich vysvoboditel opět otci v boji pomohl, nerady svolily k tomu, státi se manželkami knížat, neboť se domnívaly, že by mohl přece rytíř pro některou přijíti. Ovšem nevěděla žádná, je-li hezký, nebo ne, protože ho v tváři neviděly, ale každá si jej malovala jako anděla.

Král byl na rozpacích, jak to má s odměnou vyvésti. Každý z knížat pomáhal mu, co síla postačovala, a všichni se ve válce statečně drželi. Komu dcery dáti? I vymyslí si jeden prostředek, kterým by všem vyhověl, a potom vešel ke knížatům, řka: „Přátelé milí! Já řekl, kteří mně nejvíce pomáhati budou v té válce, těm že svoje dcery za manželky dám. Vy jste mi ale všichni věrně pomáhali, a proto chci takto učinit, abych žádnému neukřivdil. Postavíte se do řady a moje dcery shodí z balkónu dolů každá zlaté jablko; ke komu se to jablko dokutálí, ten se stane manželem té princezny. Jste s tím spokojeni?“

Všichni že ano. Král to oznámil princeznám a ty s tím musely též býti spokojeny, aby nenechaly otce v hanbě. Skvostně se přistrojily, každá vzala do ruky zlaté jablko a šla na balkón, pod nímž stáli v řadě knížata a páni. Mezi diváky zrovna u samých ženichů stál Bajaja. Nejdříve hodila jablko Zdoběna; kutálelo se, kutálelo, a zrovna k nohám něměho. Ale Bajaja se uhnul, a ono se kulilo k jednomu hezkému knížeti, který je s radostí zdvihl a ze řady vystoupil. Nyní hodila Budinka, a jako dříve kutálelo se i druhé k nohám Bajajovým; ale zase je němý tak šikovně odmrští, že se zdálo rovnou cestou běžeti k druhému sličnému pánu, který je zdvihl a s toužebností k balkónu na hezkou nevěstu pohlížel. Nyní házela Slavěna; tenkrát se Bajaja jablíčku neuhnul, nýbrž s radostí je zdvihl, běžel nahoru, před princeznou klekl a její ruku líbal. Ale ona se mu vytrhla, běžela do svých pokojů a hořce plakala, že si musí vzíti něměho. Král se zlobil, knížata reptala, ale co se stalo, stalo se, a nedalo se napravit. Nato byla hostina a po hostině bylo rytířské potýkání, při kterémž měla dávat ceny jedna nevěsta. Při hostině seděla Slavěna jako zaražená a slova nepromluvíla; ženicha Bajaju nebylo viděti, a král myslil, že snad pohněván utekl. Všichni nebohou litovali, a chtějí ji trochu z toho povyraziti, prosili, aby ona ceny rozdávala.

Slavěna konečně svolila. Již seděli páni okolo zábradlí, již se sokové potýkali a jeden druhého přemáhal, tu oznamuje hlásný, že stojí venku rytíř na malém koni, žádaje, aby byl ke hře připuštěn. Král kynul, že ano. Tu vjede na plan rytíř v modrém a stříbrném šatu, na stříbrné přilbici bílý a modrý chochol. Princezny by byly málem vykřikly, vidouce postavu a koně statného vysvoboditele. Rytíř se poklonil paním a začal se s knížaty potýkat, ale co jich bylo, on je všechny přemohl, a zůstal sám vítězem. Slavěna sešla k němu a nesla zlatý pás. Rytíř se před ní na kolena snížil a ona mu pověsila na krk pás, který sama vyšívala. Ruce se jí třásly a tváře jí hořely; i nevěděla, zdali slunce tak pálí, anebo ohnivě zrak krásného rytíře. Oči klopíc, slyšela jen sladká slova: „Nevěsto krásná, ještě dnes tě uhlídám.“

Král a obě nevěsty sešli dolů, aby rytíře zadrželi a jemu za vše se odsloužili. Ale on políbil v letu Slavěně ruku a vtom zmizel. Ta myslila na slova, která jí pošeptal. Zase byly hody, a jen Slavěna seděla ve svém pokoji a nechtěla mezi hosty.

Měsíc vysvitl a od skály nesl koník naposled svého pána. Když ho donesl až k hradu, skočil Bajaja dolů, políbil mu krk a lysin a koník mu zmizel z očí. Nerad ztratil náš rytíř věrné ho přítele, ale zato ho čekala sladší náhrada.

Zamyšlená seděla Slavěna a myslila, že již sotva rytíř přijde; tu otevře panna dveře a povídá, že chce Bajaja s princeznou mluvit. Slavěna neodpověděla a hlava jí sklesla do polštářů. Vtom ji vezme někdo za ruku, ona zvedne hlavu a vidí před sebou krásného hrdinu, svého vysvoboditele.

„Hněváš se na svého ženicha, že se před ním skrýváš?“ ptal se Bajaja.

„Proč se mě na to ptáš, vždyť nejsi můj ženich,“ šeptala Slavěna.

„Jsem, panno, před tebou stojí němý Bajaja, který tobě kytky vázal, od smrti vysvobodil tebe i tvé sestry a otci ve válce pomohl. Já jsem tvůj ženich!“

Že se Slavěna na něho nehněvala, mohl být každý jistý. Za hodnou chvíli potom rozlity se dveře u hodovní síně a do nich vkročí Slavěna s rytířem v bílém šatu a zlaté přilbici, představujíc ho otci co svého ženicha, něměho Bajaju! Otec se radoval, hosté se divili a sestry počku hleděly. Teprv nastala pravá veselost a pilo se na zdraví zasnoubenců až do bílého rána.

Po svatbě odejel Bajaja se svou Slavěnou, aby se podíval k rodičům; ale jak se ulekl, když viděl celé město potáhnuté černým sukem. Hned se táže, co to znamená, a slyší, že umřel mladý král. Pospíchal k zámku, aby rodiče své potěšil, což se opravdu jen jemu podařiti mohlo, neboť měli i jeho za nebožtíka, protože tak dlouhý čas o něm neslyšeli. Zase se přistěhovala do zámku radost, černé sukno se odestřelo a místo jeho zastoupilo červené. Bajaja byl králem ve svém království a požíval do smrti se svou manželkou nekaleného štěstí.

ZDROJ: <http://cist.cz/Pohadky>

3 PRASÁTKA

Na jednom statku žila prasečí maminka, která měla tři syny. Když vyrostli a dospěli, poslala je maminka do světa, aby si tam postavili své nové domečky. Na cestu jim do života dala opravdu cennou radu, aby se vyhýbali zlému vlkovi.

Všechna tři prasátka si ve světě našla své místečko a postavila si domečky. První prasátko bylo líné a rozhodlo se, že nejrychleji postaví domeček ze slámy. Druhé prasátko bylo zase pohodlné a řeklo si, že domeček ze dřeva je lepší a třetí nechtřejší prasátko vědělo, že nejlepší a nejbezpečnější domeček je z cihel.

Celou dobu jejich činnost pozoroval zlý vlk, který si na ně brousil zuby. Když to prasátka zjistila, že se kolem potlouká mlsný vlk, velice se polekala a utekla do svých domečků.

Vlk volal na první prasátko, když nevyšlo, začal ze všech sil foukat a všechnu slámu z domečku odfoukl, ale prasátko uteklo a schovalo se do domečku k druhému prasátku.

Vlk šel tedy k druhému domečku a snažil se obě prasátka vylákat. Když prasátka nevyšla, vlk strčil do dřevěného domečku a porazil ho. Obě prasátka se rozutekla a běžela k třetímu prasátku do zděného domečku, kde se třásla strachy.

Třetí prasátko je chlácholilo: „Nebojte se ničeho, můj domeček je pevný, sem se vlk nedostane. V tu chvíli už byl vlk na střeše a díval se komínem dolů do světničky. Třetí prasátko na něj však vyzrálo a rozdělalo v krbu oheň. Stoupající kouř štípal vlka do očí tolik, že utekl a už se nikdy nevrátil.

PTÁK OHNIVÁK A LIŠKA RYŠKA

Jeden král měl velkou krásnou zahradu. Bylo v ní mnoho vzácného stromů, ale nejvzácnější byla jedna jablň, co prostřed zahrady stála. Měla každý den jedno jablko, a to bylo zlaté: ráno odkvetlo, ve dne zrostlo a do noci dozrálo, a druhé ráno kvetlo zas jiné. Ale žádné to zralé jablko nedočkal se druhého rána, pokaždé se v noci ze stromu ztratilo a nikdo nevěděl kam a jak? Král se proto velice rmoutil. Jednou k sobě zavola svého nejstaršího syna a povídá: „Půjdeš, synu, dnes v noci hlídat; vypátráš-li, kdo mně ta jablka odnáší, pokladu svého nebudu šetřit, abych se ti odměnil; a podaří-li se ti toho zloděje chytit, půl království ti za to dám.“

Královič připásal k boku meč, vzal na rameno samostříl, zastrčil si za pás několik kalených střel a šel pod večerem do zahrady hlídat. Tam se posadil pod jablň a čekal. Neseděl dlouho, přišla na něj dřímota, nikterak se

jí nemohl ubránit; ruce mu klesly do trávy, oči se zamhouřily, a královič, jako by ho do vody vhodil, spal až do bíla dne. Ráno, když se probudil, bylo jablko zas to tam. - „Což,“ ptal se ho král, „zda-li viděl zloděje?“ - „Nepřišel žádný,“ odpověděl královič, „samo se jablko ztratilo.“ - Král zavrtěl hlavou, nechtěl tomu věřit. „Jdi dnes ty hlídat, synu můj!“ povídá k mladšímu, „a dohlídáš-li se zloděje, bohatě se ti odměním.“

Druhý královič ozbrojil se zase tak jako první a šel hlídat. Ale za nějakou chvíli taky pod jablň usnul jako starší bratr, a když se probudil, bylo zas jablko pryč. Když se ho pak otec ráno ptal, kdo jablko vzal, odpověděl: „Nikdo; samo se ztratilo.“ - Tehda ten nejmladší královič povídá: „Otče, dnes já půjdu hlídat, abych věděl, ztratí-li se mi taky to zlaté jablko.“ - „Milé dítě,“ řekl jemu král, „ty, myslím, málo pořídíš; jsi ještě příliš mlád a nemoudrý. A když se starším nepodařilo zlatého jabka se dohlídat, tím méně tobě. Ale když chceš, jdi.“

Večer, když už se stmívalo, šel nejmladší do zahrady hlídat. Vzal s sebou taky meč, samostříl a něco střel, ale mimoto taky ježčí kůži. V zahradě posadil se pod jablň a prostřel si tu ježčí kůži na klin, když by na něj přicházela dřímota a ruce mu klesly, aby ho ta kůže probudila. O půlnoci přiletěl zlatý pták, sedl na strom a chtěl to jablko uzobnout. V tom okamžení lupnul královičův samostříl a kalená střela uhodila ptáka do křídla. Pták uletěl, ale jedno zlaté péro vypadlo mu z křídla na zem a jablko zůstalo na stromě.

„Nu, máš-li zloděje?“ ptal se ho král ráno.

„Nemám,“ odpověděl královič, „ale co není, může ještě být; zatím mám kus jeho kabátu.“ Tu vyndal zlaté péro a vypravoval, co se mu přihodilo. Král byl tomu péru velmi rád; bylo tak krásné a takovou zář od sebe vydávalo, že v noci v síni královské ani světel potřebí nebylo. Dvořané, co tomu rozuměli, pravili, že to péro pochází z ptáka Ohniváka, a že je dražší nežli všecky poklady královy.

Od té doby pták Ohnivák už do zahrady nepřiletěl a jablka se neztrácela; ale krále už taky nic netěšila, myslil pořád jen na ptáka Ohniváka a velice se rmoutil, že ho nemá, až mu pak z toho zármutku počalo srdce vadnout. Jednoho dne zavola k sobě své tři syny a povídá: „Milé děti, vidíte, že den ode dne více chřadnu; ale vím zajisté, kdybych uslyšel ptáka Ohniváka zpívat, že by mé srdce okřálo. Kdo mi z vás toho ptáka Ohniváka živého přinese, aby zpíval, polovici království mu hned postoupím a po mé smrti bude mým nástupcem.“

Synové hned se vypravili na cestu, rozloučili se s otcem a jeli toho ptáka Ohniváka hledat. Nedlouho jeli, přijeli do lesa a v lese na křižovatku. „Kudy se dáme?“ ptá se nejstarší bratr. - „Jsme tři a tu před námi tři cesty,“ odpověděl druhý, „dejme se každý jednou; když se na tři strany rozjedeme, snaže ptáka Ohniváka se doptáme.“ - „A kdo kterou stranou pojede?“ - „Jděte vy si každý, kterou cestou chcete,“ povídá nejmladší, „já pojedu tou, co mi zůstane.“ - Bratři byli spokojeni a každý si zvolil jednu cestu, kudy pojede. Potom povídá jeden: „Dejme si tu na tom místě nějaké znamení, kdo se dříve vrátí, aby věděl, co se druhým podařilo. Zastrčme každý do země proutek: čím prut poroste, bude znamení, že ptáka Ohniváka šťastně dostal.“

Bratřím se ta rada líbila, každý si vsadil podle své cesty do země proutek a pak se rozjeli.

Nejstarší královič jel svou cestou pořád, až přijel na nějaký vrch. Tu skočil s koně, pustil ho, aby se pás, a sám si sedl do trávy; potom vyndal, co měl k jídlu, a začal obědvat. Vtom přiloudila se k němu liška Ryška: „Prosím, prosím, panáčku, jsem tuze hladová, dej mi taky něco na zub.“ Ale královič, jak ji uhlídal, vzal samostříl a poslal za ní kalenou střelu. Chybil, nechybil, liška se mu ztratila.

Druhému bratrovi vedlo se taky tak. Když se na jedné široké louce do trávy rozložil a vyndal jídlo, přišla k němu taky hladová liška Ryška, aby jí něco dal; a jak po ní střelil, ztratila se mu z očí.

Nejmladší bratr jel pořád, až přijel k nějakému potoku. Byl unaven a hladov; i skočil s koně a posadil se na břehu do trávy, aby se posilnil. Když začal jíst, viděl taky lišku Ryšku; přicházela pořád blíž a blíž a pak nedaleko něho zůstala stát: „Prosím, prosím, mladý panáčku, jsem tuze hladová, dej mi taky do něčeho zakousnout.“ - Královič jí hodil kousek uzeniny a povídá: „Pojd' sem, nic se mne neboj, liško Ryško! Vidím, že máš větší hlad nežli já, a na dnešek budeme mít oba dva dost.“ Potom rozdělil své jídlo na dva díly: sobě jeden, lišce jeden. Liška Ryška najedla se dosyta a pak povídá: „Dobřeš mě nakrmil, dobře ti posloužím. Vsedni na svého koně a jeď za mnou. Když uděláš, jak ti poradím, pták Ohnivák bude tvůj.“ Potom běžela napřed a huňatým ocasem dělala mu cestu: smetala hory, plnila doly a přes vody brody stavěla mosty. Královič na koni za ní klusem, až nenadále se octl u měděného zámku. „Ptáka Ohniváka máš v tomhle zámku,“ rekla liška Ryška, „jdi tam v pravé poledne, to budou strážní spát, a nikde se nemeškej. V první síni najdeš dvanácte černých ptáků ve zlatých klecích, v druhé uhlídáš dvanácte zlatých ptáků ve dřevěných klecích, a v třetí síni bude ten pták Ohnivák sedět na bidýlku. Podle něho uhlídáš dvě klece, zlatou a dřevěnou: nedávej ho však do zlaté, dej ho do dřevěné, sic nedobře pochodíš.“

Královič šel do měděného zámku a našel všechno tak, jak liška Ryška rekla. V třetí síni seděl pták Ohnivák na bidýlku, jako by spal. Byl tak krásný, že královičovi srdce nad ním plesalo. Vzal ho a dal ho do dřevěné klece, pak se rozmyslil a povídá: „Kterak se to k sobě hodí, tak krásný pták a tak chatrná klec? Pták Ohnivák do zlaté klece náleží!“ Nato ho ze dřevěné klece vzal a dal do zlaté. Ale sotvaže ho tam zavřel, pták Ohnivák se probudil a zapískal, a hned se strhlo v těch dvou prvních síních takové pískání a krákání ode všech ptáků, až se lidé v bráně na stráž od toho probudili. Ti hned přiběhli, milého královiče jali a přivedli před krále.

Král byl velice rozhněván i řekl: „Kdo jsi, zloději, že ses opovážil mnohými strážemi projít, abys mi mého ptáka Ohniváka ukradl?“ -

„Nejsem žádný zloděj,“ odpověděl královič, „ale přišel jsem pro zloděje, jehož ty přechováváš. Mám doma v naší královské zahradě jablň, nese zlatá jablka: jen jedno za den vykvetlo, zrostlo a dozrálo, a tvůj pták

Ohnivák je pokaždé v noci odnesl. A král, můj otec, těžce stůně, vadne mu srdce, a nepozdraví se, dokud neuslyší tvého ptáka Ohniváka zpívat. A proto tě prosím, dej mi ho.“ - „Můžeš ho mít,“ řekl na to král, „jestliže mi za něj přivedeš koně Zlatohřiváka.“

„Proč jsi mě neposlechl a bral zlatou klec?“ hněvala se liška Ryška. - „Věru, chybil jsem,“ řekl královič, „ale už se pro to nehněvej, co se stalo, a pověz mi, víš-li o koni Zlatohřiváku?“ - „Vím,“ odpověděla liška Ryška, „a ještě ti k němu pomohu. Vsedni na svého koně a jeď za mnou.“ Pak zas běžela napřed a huňatým ocasem dělala mu cestu. Královič za ní klusem, až nenadále se octnul u stříbrného zámku. „Tuhle v tom zámku je kůň Zlatohřivák,“ povídá liška Ryška. „Jdi tam v pravé poledne, když budou strážní spát, a nikde se nemeškej. V první stáji najdeš dvanácte vráných koní se zlatými uzdami, v druhé dvanácte bílých koní s černými uzdami a v třetí stáji stojí kůň Zlatohřivák u svého žlabu. Podle něho na stěně uhlídáš dvě uzdy, zlatou a koženou, ale měj se na pozoru: tu zlatou uzdu nech viset a dej mu jen koženou, sic nedobře pochodíš!“

Královič šel do toho zámku a našel zase všechno tak, jak liška Ryška rekla. V třetí stáji stál kůň Zlatohřivák u stříbrného koryta a žral z něho živý oheň. Byl tak krásný, že se na něj královič ani dost nemohl nahledět. Pak vzal ze stěny koženou ohlávku s černou koženou uzdou a dal ji tomu koni Zlatohřiváku. Kůň stál jako beránek. I vidí tu podle taky na stěně viset překrásnou zlatou ohlávku, se zlatou, drahými kameny vykládanou uzdou, a velice se mu zalíbila: „Kterak se to k sobě hodí: tak krásný kůň a tak chatrná uzda?“ povídá sobě sám; „koni Zlatohřiváku náleží zlatá

uzda!“ - Nato jemu tu koženou uzdu zase sňal a dal mu zlatou. Ale sotvaže kůň ucítil, že má zlatou uzdu, začal se vzpínat a silně zařehal; a hned taky začali všickni koňové v těch prvních dvou stájích skákat a říčet, lidé na stráži se probudili, přiběhli, královice jali a přivedli před krále.

„Kdo jsi, zloději,“ osopil se na něj král, „že ses opovážil mnohými strážemi projít, abys mi mého koně Zlatohříváka ukradl?“ - „Nejsem žádný zloděj,“ odpověděl královi, „nerad jsem pro tvého koně šel, ale musil jsem.“ A pak vypravoval, jak se to všechno stalo a že mu král měděného zámku toho ptáka Ohniváka nechce vydat, dokud mu nepřivede koně Zlatohříváka; i prosil, aby mu toho koně dal. - „Můžeš ho mít,“ řekl na to král stříbrného zámku, „jestliže mi za něj přivedeš pannu Zlatovlásku ze zlatého zámku v černém moři.“

Liška Ryška venku v lese na královici čekala, a když viděla, že přichází bez koně, tuze se na něj rozhněvala: „Zdali jsem ti neřekla, abys tu zlatou uzdu nechal na stěně a vzal koženou? Daremná s tebou práce; komu není rady, není pomoci.“ - „Nehněvej se, liško Ryško,“ prosil královici, „věru, chybil jsem, a jen tehdyž mi ještě pomoz.“ - „Ještě jednou a naposledy ti pomohu,“ řekla liška Ryška, „a když mne poslechněš, můžeš ještě napravit, cos nemoudře pokazil. Vsedni na svého koně a jeď za mnou.“ Poté běžela napřed a dělala královi cestu, až přijel ke zlatému zámku v černém moři. „V tom zámku,“ povídá liška Ryška, „panuje mořská královna; má tři dcery a nejmladší z nich je Zlatovláska. Jdi tam a pros ji, aby ti jednu dceru dala za manželku; a když ti řekne, abys sobě vybral, vezmi tu, která nejprostěji bude oblečena.“

Mořská královna vlídně královici přivítala, a když jí pověděl, proč přišel, vedla ho do pokoje, kde její tři dcery seděly a předly. Byly jedna ke druhé tak podobny, že by nikdo na světě jich nerozeznal, a tak krásny, že se královi dech tajil, když jim hleděl v oči. Každá měla hlavu šátkem ovinutou, aby se nevidělo, jaké má která vlasy, a každá taky byla jinak oblečena. Jedna měla šátek a šaty na sobě protkávané zlatem a předla zlatým vřetenem; druhá měla šátek a šaty vyšívané stříbrem a stříbrné vřetenem v ruce; a třetí měla jen čistý bílý šátek na hlavě a bílé šaty a předla obyčejným vřetenem. - „Vyber sobě, kterou chceš,“ řekla mu královna, a královi ukázala na tu bíle oblečenou pannu: „Tuhle mi dej!“ - „Hoho!“ podivila se královna, „to ty sám ze sebe nemáš; počkej ještě až do zej-trka.“

Královi nemohl starostí spát, jak se mu zejtra povede, a jakmile se ráno na východě rozbřeslo, vyšel si do zámecké zahrady. Sotvaže tam

vkročil, kde se vzala, tu se vzala, stála před ním ta bílá panna: „Chceš-li mě dnes poznat, dej pozor, okolo které z nás obletovat bude muška.“ A poté, jak přišla, tak zmizela. Potom po poledni vedla královna královici zas do toho pokoje, kde její dcery byly: „Jestliže poznáš, kterou jsi včera vyvolil, bude tvá; pakli nepoznáš, přijdeš o hlavu.“ Dcery tu stály vedle sebe; byla jedna jako druhá, všechny druze a krásně oblečeny, a všechny tři měly zlaté vlasy a ty se tak svítily, že královi bleskem očí zacházely. Potom za chvíli, když se mu zrak otlupil, zpozoroval, že okolo té jedné panny malá zlatá muška obletuje: „Tahle panna mi náleží,“ řekl, „tu jsem si vyvolil.“ Královna se tomu podivila, že ji poznal, a povídá: „Tak snadno ji přece nedostaneš; ještě mi zejtra musíš udělat, co ti uložím.“

Potom ráno ukázala mu z okna veliký rybník u lesa, dala mu malé zlaté sítko a řekla: „Jestliže tím sítkem tam ten rybník do večera vyleješ, Zlatovlásku ti dám; pakli nevyleješ, přijdeš o hlavu.“ Královi vzal sítko a šel smutně k rybníku. Pohřžil je do vody a nabral, ale jak sítko zas vytáhl, vyběhla z něho všechna voda do kapky. Vida, že tak nic nepofídí, posadil se na hráz, sítko podle sebe, a přemýšlel, jak si pomůže. Nenadále, kde se vzala, tu se vzala, podle něho stála zas ta bílá panna: „Proč jsi tak smuten?“ - „Kterak mám být vesel,“ řekl královi, „vida, že tebe nedostanu; tvá matka uložila mi věc nemožnou.“ - „Bud' bez starosti,“ řekla panna, „to všechno se dá udělat.“ Poté vzala sítko a vhodla je doprostřed rybníka. Tu se začala v celém rybníce najednou voda vařit a husté mraky valily se z rybníka a kladly se na zem, že ani na tři kroky nebylo před sebe vidět. Vtom slyší královi dupot, a když se ohlédl, byla tu liška Ryška a za ní jeho kůň. „Nemeškej,“ povídá, „vem pannu před sebe na

I V • f V I V • I cc

koně a ujížděj!“

Kůň letěl jako šipka nazpátek po dělané cestě, liška Ryška ji za ním zas bořila: huňatým ocasem smetala mosty, dělala doly, stavěla hory, všechno tak, jak bylo dřív. Královi byl rád, že získal zlatovlasou pannu, ale zas nerad, že ji má králi stříbrného zámku dát za koně Zlatohříváka. Čím blíže přijížděl k tomu zámku, tím volněji jel a byl smutnější. - „Viď, že ti líto svou krásnou Zlatovlásku pannu dát za koně Zlatohříváka?“ promluvila k němu liška Ryška; „už jsem ti pomohla ve všelichem, ani v tom tebe neopustím.“ Tu skočila v lese přes vývrtek, udělala kozoлец a místo lišky Ryšky stála tu druhá panna Zlatovláska, právě taková, jako si ji vzal královi. „Ať tvá panna zůstane tu v lese, a mne dovez králi stříbrného zámku, aby ti za mne vydal koně Zlatohříváka. A pak, až ho budeš mít, se svou pannou ujížděj.“

Král byl té panně Zlatovlásce velice rád a bez prodlení dal za ni královi koně Zlatohříváka i s tou zlatou uzdou. Potom dal své krásné zlatovlasé panně ke cti slavné hody vystrojil a pozval na ně všechno panstvo. Když už se hodně napili a byli veselí, zeptal se král těch pánů, jak se jim líbí jeho zlatovlasá nevěsta? - „Krásná je,“ odpověděl jeden pán, „krásnější být nemůže; ale zdá se mi, jako by měla liščí oči.“ - Jak to slovo řekl, udělala se v okamžení z té panny Zlatovlásky zas liška Ryška a jedním skokem byla ze dveří venku a ta tam. Běžela za královi a za zlatovlasou pannou a bořila za nimi svou liščí cestu: huňatým ocasem smetala mosty, dělala doly, stavěla hory, všechno tak, jako bylo dřív. Když je dohonila, byli už blízko měděného zámku, kde byl pták Ohnivák. Tu povídá mu liška Ryška: „Krásně to sluší Zlatovlásce panně na koni Zlatohříváku! Není-li tobě, královi, líto dát koně Zlatohříváka za ptáka Ohniváka?“ - „Ovšem, je mi líto pro Zlatovlásku pannu,“ odpověděl královi, „ale není mi líto pro mého otce, aby byl zase zdrav.“ - A na to liška Ryška: „Kde je Zlatovláska panna a kůň Zlatohřívák, ať je taky pták Ohnivák. Už jsem ti pomohla ve všelichem, a protož i v tom ti pomohu.“ Tu skočila v lese přes vývrtek, udělala kozoлец a místo lišky Ryšky byl tu druhý kůň Zlatohřívák, zrovna takový, jako co na něm seděla Zlatovláska. „Doved' mne ke králi měděného zámku,“ povídá, „aby ti za mne vydal ptáka Ohniváka. A když ho budeš mít, ujížděj.“

Král byl tomu velice rád, že dostal koně Zlatohříváka, a bez prodlení dal za něj královi ptáka Ohniváka i s tou zlatou klecí. Potom pozval k sobě mnoho pánů, chlubil se jim svým koněm Zlatohřívákem a ptal se jich, jak se jim líbí? - „Krásný je,“ řekl jeden pán, „krásnější být nemůže; ale zdá se mi, jako by měl liščí ocas.“ - Jak to slovo řekl, udělala se v okamžení z koně Zlatohříváka zas liška Ryška a jedním skokem byla z brány venku a ta tam. Běžela za královi a za Zlatovláskou, bořila za nimi v běhu svou liščí cestu a dohonila je, když už byli u toho potoka, kde se byla nejprve sešla s královi. „Teď už ptáka Ohniváka máš,“

povídá, „a máš i více, než jsi žádal, už mne nepotřebuješ. Jeď domů s pokojem, a nikde se nezastavuj, sice nedobře pochodíš.“ A nato zmizela.

Královi jel potom svou cestou dál, v ruce ptáka Ohniváka ve zlaté kleci, podle sebe koně Zlatohříváka se zlatou uzdou a na něm krásnou Zlatovlásku pannu. Když přijel na tu křižovatku v lese, kde se rozloučil s bratry, vzpomněl si na proutky, co si tu každý z nich podle své cesty do země vsadil na znamení. Proutky jeho dvou bratrů byly suché, ale z jeho proutku vyrostl u cesty krásný košatý strom. Královi velice se z toho radoval, a že už oba byli dalekou cestou unaveni, chtěl, aby si tu pod tím stromem odpočali. Skočil s koně a pomohl také zlatovlasé panně s koně Zlatohříváka; pak oba ty koně přivázal k tomu stromu a klec s tím ptákem Ohnivákem pověsil na větev. Netrvalo dlouho, přišla na ně dřímota a oba usnuli.

Vtom, co tu spali, vrátili se taky jeho bratři, jeden z jedné strany, druhý z druhé, oba dva s prázdnými rukama, a sešli se tu zároveň. Tu viděli, že jejich proutky jsou suché, a že z proutku nejmladšího bratra je krásný, košatý strom; viděli tu taky pod tím stromem bratra spát a podle něho krásnou zlatovlasou pannu a koně Zlatohříváka, a nad nimi v kleci ptáka Ohniváka. Tu zrodily se jim v srdci myšlenky zlé, a řekl jeden druhému: „Bratr náš dostane nyní od otce půl království a po smrti jeho bude jeho nástupcem. Lépe bude, když ho zabijem: zlatovlasou pannu vezmeš si ty, koně Zlatohříváka já a ptáka Ohniváka dáme otci, aby mu zpíval. O království se rozdělíme rovným dílem.“ - Jak si usmyslili, tak udělali.

Tělo bratrovo rozsekali na mnoho kusů a zlatovlasé panně pohrozili smrtí, bude-li pravdu mluvit. Když přijeli domů, dali koně Zlatohřiváka do mramorové stáje, ptáka Ohniváka postavili s klecí do pokoje, kde král ležel, a zlatovlasé panně dali krásný pokoj a mnoho panen k posloužení. Starý nemocný král pohleděl na ptáka Ohniváka a ptal se synů svých, vědí-li co o nejmladším bratrovi? - „Neslyšeli jsme nic o něm,“ řekli bratři, „někde snad zahynul.“ - Otec zůstal zarmoucený, pták Ohnivák nezpíval, kůň Zlatohřivák věsil hlavu a Zlatovláska panna nemluvila ani slova, nerozčesávala svých zlatých vlasů a neustále plakala.

Zatímco královi na kusy rozsekaný v lese ležel, přiběhla k němu liška Ryška, sebrala ty všechny kusy a složila je tak, jak náležely, a ráda by byla vzkřísila královici, ale nemohla. Tu vidí vránu se dvěma vránaty nad tím tělem poletovat. I schovala se pod keřem do trávy, a když to jedno vráně sedlo na tělo, aby žralo, liška Ryška vyskočila a chytila je za křídlo a dělala, jako by je chtěla roztrhnout. Stará vrána strachem přiletěla blíž, sedla na keř a povídá k lišce Ryšce: „Krá, krá! nech mé ubohé dítě, však ti ničím neublížilo; odsloužím se ti, až ti toho bude potřeba.“ - „Teď právě mi toho potřeba,“ řekla liška Ryška; „přineseš-li mi z černého moře živé a mrtvé vody, pustím ti tvé vráně na svobodu.“ - Vrána slíbila, že přinese, a odletěla.

Letěla tři dni a tři noci, a když se vrátila, přinesla s sebou dva rybí měchýřky plné vody: v jednom byla voda živá, v druhém mrtvá. Liška Ryška vzala ty měchýřky a roztrhla vráně v půle: potom zas ty půle složila jednu ke druhé, pokropila je mrtvou vodou, a v okamžení srostly k sobě; pak je pokropila živou vodou, a vráně zatřepalo křídly a odletělo. Potom pokropila mrtvou vodou královičovo rozsekané tělo, a hned bylo zas celé, ani jizvy nezůstalo na něm, a když ho pak živou vodou pokropila, procitl královič jako ze sna, vstal a povídá: „Ach, jak jsem to tvrdě spal!“ - „Ba věru, tvrdě jsi spal,“ řekla liška Ryška, „a kdyby mne nebylo, na věky bys byl se neprobudil! Zdali jsem tebe nevarovala, abys nikde se nezastavoval a jel přímo domů?“ Potom mu vypravovala, co se stalo, doprovodila ho až na kraj lesa blízko královského zámku otce jeho, dala mu ještě pro potřebu sprostý oblek, rozloučila se s ním a zmizela.

Královič šel do zámku a dal se do služby ke koním; nikdo ho nepoznal. Tu slyší dva pacholky od koní spolu hovořit: „Škoda toho krásného koně Zlatohřiváka, pojde nám, větší hlavu a nic nechce žrát.“ - „Dej sem kus hrachoviny,“ povídá královič, „chci se s vámi vsadit, že hned bude žrát.“ - „Hoho!“ smáli se mu pacholci, „takového chamradí ani naši koňové od pluhu nežerou.“ - Královič ale šel, vzal kus hrachoviny a dal ji tomu koni do mramorového žlabu, pak ho pohladil po zlaté hřívě a řekl: „Což jsi tak smuten, můj koni Zlatohřiváku?“ Tu poznal kůň po hlase svého pána, poskočil si, odfrknul a vesele zařehal a hned se dal do hra-choviny.

Hned se to rozneslo po celém zámku, až i k nemocnému králi to přišlo, že jeden jeho čeledín koně Zlatohřiváka uzdravil. Král si ho dal hned zavolat a řekl mu: „Slyším, že koni Zlatohřivákuvi pomohl: kéž bys taky ptákovi Ohnivákuvi uměl pomoci, aby zpíval! Je smutný, chlípí křídla a nic nechce žrát. Zahyne-li, zahynu i já.“ - „Neboj se, jasný králi, nezahyne,“ řekl královič; „poruč, aby přinesli trochu ječmene zadiny, a jistě bude žrát, rozveselí se a hned bude zpívat.“ - „Hoho!“ smáli se sloužící, když pro ten ječmen šli, „ten bude ptáka Ohniváka krmit zadinou, co ani naše husy nechtějí žrát!“ Zatím musili toho ječmene přinést a královič ho nasypal ptákovi do zlaté klece, pak ho pohladil po zlatém peří a řekl: „Což jsi tak smuten, můj ptáku Ohniváku?“ Pták ho hned po hlase poznal, otrásl se, urovnal na sobě peří, počal skákat a žrát a tak krásně zazpíval, že starému nemocnému králi srdce hned okřálo. A když pták Ohnivák podruhé a potřetí zazpíval, byl už král tak posilněn, že z postele vstal a velkou radostí toho neznámého čeledína obejmul. Potom povídá král: „Co si počneme s tou krásnou zlatovlasou pannou, kterou moji synové s sebou přivezli? Nemluví, nerozčesává svých zlatých vlasů, ničehož nejí a pláče neustále.“ - „Dovol, jasný králi,“ řekl ten čeledín, „promluví k ní slovo, snad se rozveselí.“ - Král ho k ní hned dovedl,

a královič ji vzal za bílou ruku a řekl: „Což jsi tak smutná, nevěsto má!“ - Panna v okamžení ho poznala, radostí vykřikla a objala ho. Král se tomu velice podivil, že ji jmenoval svou nevěstou a že ho panna objala, a královič jemu řekl: „Což neznáš, královský otče, svého nejmladšího syna? Nebyli to moji bratři, nýbrž já dobyt ptáka Ohniváka, koně Zlatohřiváka i této krásné Zlatovlásky panny.“ A potom vypravoval, jak se všechno přihodilo, a panna doložila, že jeho bratři jí hrozili smrtí, prozradí-li, co učinili. Bratři tu stáli, viděli, že jsou prozrazeni, a trásli se jako osika, ani slova nemohli promluvit. Král se na ně velice rozhněval a dal oba bez milosti odpravit. Potom vzal sobě královič krásnou Zlatovlásku za manželku, dostal od otce svého hned jednu polovici království a po jeho smrti druhou.

BOUDO BUDKO

Na paloučku uprostřed lesa stála krásná, malá, dřevěná chaloupka. Jednoho dne šla kolem myška.

Postavila se před ní a povídá: „Jé, to je krásná chaloupka. V takové bych také chtěla bydlet. Zaklepu a zeptám se, zda bych v ní také mohla bydlet.“

Myška zaklepala a zeptala se: „Boudo budko, kdo v tobě přebývá?“

Nikdo se neozval. Myška vešla dovnitř a pěkně se v chaloupce zabydlela.

O několik dnů později skákala přes palouček žabka.

Zastavila se a povídá: „Jé, to je krásná chaloupka. V takové bych také chtěla bydlet. Zeptám se, zda bych v ní také mohla bydlet.“

Žabka zaklepala a zeptala se: „Boudo budko, kdo v tobě přebývá?“

A chaloupky se ozvalo: „Já myška Hryzala. A kdo jsi ty?“

„Já jsem žabka Kuňkalka. Mohla bych tu s tebou bydlet?“

„Pojď, budeme bydlet spolu, bude nás víc, nebudem se bát vlka nic.“

A tak tam spokojeně bydlely spolu.

Zanedlouho hopkal kolem zajíček. Zastavil se a povídá: „Jé, to je krásná chaloupka. V takové bych také chtěl bydlet.“

Zaklepal a říká: „Boudo budko, kdo v tobě přebývá?“

„Já myška Hrabalka, já žabka Kuňkalka a kdopak jsi ty?“

„Já jsem zajíček Ušáček. Mohl bych tu s vámi bydlet?“

„Jistě zajíčku, pojď k nám, bude nás víc, nebudem se bát Vlka nic.“

Šel kolem medvěd a uviděl chaloupku. Zastavil se a povídá: „Jé, to je krásná chaloupka. V takové bych také chtěl bydlet.“

Zaklepal a říká: „Boudo budko, kdo v tobě přebývá?“

„Já myška Hrabalka, já žabka Kuňkalka, já zajíček Ušáček a kdopak jsi ty?“

„Já jsem medvěd Křivošlap a chtěl bych s vámi bydlet.“

Zvířátka se podívala z okna chaloupky a uviděla velkého medvěda. I ulekla se.

Medvěd na nic nečekal a otevřel dvířka chaloupky. Jak chtěl vlézt dovnitř, zbořil celou chaloupku.

Zvířátka se polekala a utekla zpátky do svých pelíšků.

HRNEČKU VAŘ

Žila jedna chudá vdova a ta měla dceru. Společně zůstávaly ve staré chalupě s doškovou roztrhanou střechou a na půdě chovaly několik slepic ke své obživě. Stará chodila v zimě do lesa na dříví, v létě na jahody a na podzim na pole sbírat a dcera nosila do města vejce na prodej, které jim slepice snesly.

Jednoho letního dne vdova onemocněla a mladá musela sama do lesa na jahody, aby si z nich mohly uvařit kaši. Vzala si s sebou hrnec a kus černého chleba a vydala se do lesa. Natrhala hrnec plný jahod a došla k studánce, tam si sedla a vyndala ze zástěry chléb.

Najednou se objevila stará žena, vypadala jako žebračka, a v ruce držela hrneček.

„Ach má zlatá panenko,“ povídá ta žebračka, „to bych jedla! Od včerejška od rána neměla jsem ani kouska chleba v ústech. Nedala bys mi kousek chleba?“

„I pročpak ne,“ řekla dívka, „chcete-li, třeba celý; však já domů dojdu. Jen nebude-li vám tuze tvrdý?“ A dala jí celý svůj oběd.

„Zaplať pánbůh, má zlatá panenko, zaplať pánbůh! – Ale když jsi, panenko, tak hodná, musím ti taky něco dát. Tuhle ti dám ten hrneček. Když ho doma postavíš na stůl a řekneš: Hrnečku, vař! navaří ti tolik kaše, co budeš chtít. A když se budeš myslet, že už máš kaše dost, řekni: Hrnečku, dost! a on vařit přestane. Jen nezapomeň, co máš říct.“ – Tu jí ten hrneček podala a hned se zase ztratila.

Dívka přišla domů a povídá matce, co se jí v lese přihodilo a hrneček okamžitě zkusila:

„Hrnečku, vař!“ Chtěla zvědět, jestli jí ta žebračka neobelhala. Ale hned se začala v hrnečku ode dna kaše vařit, a pořád jí bylo víc a víc, a co by deset napočítal, byl už hrneček plný.

„Hrnečku, dost!“ a hrneček přestal vařit. Obě si sedly a s chutí se najedly; kaše jako mandle. Po jídle vzala mladá do košíčku několik vajec a nesla je do města na prodej. Ve městě se zdržela, protože vajíčka nešla na odbyt, až k večeru se jí podařilo všechny prodat.

Stará se jí nemohla dočkat a samým hladem a chutí na kaši vzala hrneček, postavila ho na stůl a řekla: „Hrnečku, vař!“

Tu se v hrnečku začala hned kaše vařit a sotva se stará otočila, byl už plný. Než si došla do komory pro lžici a talíř kaše se valila plným hrdlem z hrnečku na stůl, ze stolu na lavici a z lavice na zem. Stará úplně zapoměla, co má hrnečku říct, aby přestal vařit. Přiskočila a přikryla hrneček miskou; myslela, že tím kaši zastaví. Ale miska spadla na zem a roztloukla se a kaše se hrnula neustále dolů jako povodeň.

Už jí bylo v sednici tolik, že musela utéct do síně. Tu lomila rukama a bědovala:

„Ach ta nešťastná holka, co to přinesla; já jsem si hned pomyslila, že to nebude nic dobrého!“

Za chvílku tekla už kaše ze sedničky přes práh do síně; bylo jí stále více a více. Stará už nevěděla kudy kam, v té úzkosti vylezla až na půdu. Zatím bylo kaše pořád víc a víc, a netrvalo dlouho, valila se už jako mračna dveřmi i oknem na náves, na silnici, a kdo ví, jaký by to bylo vzalo konec, kdyby se byla právě našťestí mladá nevrátila a nekřikla:

„Hrnečku, dost!“

Ale na návsi byl už takový kopec kaše, že když sedláci jeli večer z roboty nemohli tudý projet a na druhou stranu se museli skrze kaši prokousat.

ŽABÍ KRÁL

Už dlouho tomu je, kdy v jednom království vládl starý král a ten měl překrásnou dcerku., o které si povídali lidé v celém království. Princezna si svého mládí a krásy užívala, zpívala a dováděla se svými kamarády na královské zahradě. Za hor-
kých letních dnů chodila nejraději sama k lesu, kde si pod starou lípou hrála se svou zlatou koulí. U staré lípy se třpytila průzračná studánka, ke které se princezna posadila a zahleděná se do ní dívala.

Voda byla krásné čirá, ale princezna nikdy až na dno nedohlédla. Když se studánky už dost vynadávala čiré a studené vody se napila, pak si začala pohazovat zlatou koulí. Vyhadzovala ji do výšky až koule odrazila sluneční svit a krásně se blyštěla. Byla to její nejmilejší hračka. Koule jí však vyklouzla z ruky, spadla vedle ní, odrazila se a žbluňkla do vody. Princezna přiskočila ke studni a ještě zahlédla ve vodě zlatý svit, ale brzy se ztratil. Koule klesala hlouběji a hlouběji až na samé dno. Snad je studna bezedná, pomyslela si princezna a dala se do nářku. “Co se ti stalo, princezničko? Naříkáš, že by se i kámen nad tebou slitoval,” uslyšela za sebou hlas, a protože pro slzy neviděla, kdo ji volá, protřela si oči a ohlédla se. Z vody vystrkoval hlavu veliký žabák, vyvaloval na princeznu oči a utěšoval ji: “Neplač, princezničko, neplač.” “To jsi ty, starý žabáku?” podivila se princezna. “Však bych neplakala, kdybych neztratila zlatou kouli. Hrála jsem si s ní a spadla mi do studánky.” “Do studánky?” řekl žabák, “a co mi dáš, když ti tvou zlatou kouli přinesu?” “Co budeš chtít, milý žabáku,” usmála se princezna, “šaty, perly, drahokamy, nebo bys chtěl raději mou zlatou korunku?” Žabák odpověděl: “Nestojím o tvoje šaty, perly a drahé kamení ani o zlatou korunku. Ale jestli mě budeš mít ráda, jestli se chceš se mnou spřátelit a dopřát mi, abych s tebou seděl u stolu, jedl z tvého talířku, pil z tvé skleničky a spal v tvé postýlce, pak se ponořím do studny a zlatou kouli ti donesu.” “Přines, přines,” žadonila princezna, “slibuj ti všechno, co bys rád, jen už mi přines moji milovanou kouli.” Přitom si myslila: Co jen ten hloupý žabák vykládá? Žába patří do vody. Kdopak kdy slyšel, aby žába jedla z talířku! Žabákovi stačilo, že princezna slíbila. Zmizel pod hladinou a za chvíli vyplaval se zlatou koulí v hubě a pak ji hodil do trávy. Princezna radostí poskočila, když kouli uviděla. Zvedla ji, mazlila se s ní, smála se a běžela k zámku a na žabáka raději zapomněla. Ten se smutně vrátil do studny. Druhý den seděla princezna s králem a dvořany u stolu a všichni jedli královské dobroty. Po chvílce se na schodišti ozvalo: pať, pať, pať. Všichni zpozorněli a naslouchali. Ozvalo se žabí volání. Žabák princeznu žádal, aby mu splnila, co slíbila. Od té doby se žabák od princezny nehnul. Museli spolu jíst a pít. Když se najedl a napil dosyta, chtěl od princezny odnést do postele. Ta se rozplakala, nechtěla vzít studeného žabáka do ruky. Princezna si lehla do postýlky a místo, aby žabáka vzala blíž k sobě, mrštila s ním vší silou o stěnu a zvolala: „Teď dáš pokoj, ty hnusná ropucho!“ Na podlahu však nedopadla mrtvá žába, ale živý mladý princ s nádhernými očima. Vyprávěl jí, jak ho zaklela zlá čarodějnice. Vysvobodit ze studánky ho mohla jenom princezna, která by splnila jeho přání. Povídali si celou noc, až venku začalo svítat. Teprve když venku zahrčel kočár, podívali se z okna. Do nádvoří zámku vjížděl kočár tažený osmi bělouši s bílými chocholy na hlavách. Vzadu stál na kočáru princův nejmilnější sluha Jindřich, který je odvezl do království.